

Zetelpeilingen Provinciale Statenverkiezingen '23

Rapport I&O Research

Zetelpeiling per provincie en Eerste Kamer

In opdracht van het Algemeen Dagblad en aangesloten regionale kranten

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2023/

Datum

maart 2023

Opdrachtgever

Algemeen Dagblad

Auteurs

Peter Kanne
Asher van der Schelde
Onno Haagsma

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research i.o.v. AD) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Landelijk beeld en Eerste Kamer	5
1.1	Driestrijd: BBB, VVD en PvdA/GroenLinks	5
1.2	Kiezersstromen: BBB wint kiezers van PVV, CDA, VVD, FvD, SP, JA21	7
1.3	Stemgedrag naar achtergrondkenmerken: stikstof slijt het land	9
1.4	Issues: klimaat, woningen, natuur, normen en stikstof	12
1.5	Niet-stemmers: geen vertrouwen in de politiek	14
1.6	Onderzoeksverantwoording	14
2	Drenthe	15
2.1	Zetelpeiling	15
2.2	Stemintentie naar kenmerken	16
2.3	Stemmotieven	16
2.4	Issues	19
3	Flevoland	20
3.1	Zetelpeiling	20
3.2	Stemintentie naar kenmerken	21
3.3	Stemmotieven	22
3.4	Issues	24
4	Friesland	25
4.1	Zetelpeiling	25
4.2	Stemintentie naar kenmerken	26
4.3	Stemmotieven	26
4.4	Issues	29
5	Gelderland	30
5.1	Zetelpeiling	30
5.2	Stemintentie naar kenmerken	31
5.3	Stemmotieven	32
5.4	Issues	34
6	Groningen	35
6.1	Zetelpeiling	35
6.2	Stemintentie naar kenmerken	36
6.3	Stemmotieven	36
6.4	Issues	39
7	Limburg	40

7.1	Zetelpeiling	40
7.2	Stemintentie naar kenmerken	41
7.3	Stemmotieven	42
7.4	Issues	44
8	Noord-Brabant	45
8.1	Zetelpeiling	45
8.2	Stemintentie naar kenmerken	46
8.3	Stemmotieven	47
8.4	Issues	49
9	Noord-Holland	50
9.1	Zetelpeiling	50
9.2	Stemintentie naar kenmerken	51
9.3	Stemmotieven	51
9.4	Issues	54
10	Overijssel	55
10.1	Zetelpeiling	55
10.2	Stemintentie naar kenmerken	56
10.3	Stemmotieven	56
10.4	Issues	57
11	Utrecht	58
11.1	Zetelpeiling	58
11.2	Stemintentie naar kenmerken	59
11.3	Stemmotieven	59
11.4	Issues	61
12	Zeeland	62
12.1	Zetelpeiling	62
12.2	Stemintentie naar kenmerken	63
12.3	Stemmotieven	63
12.4	Issues	65
13	Zuid-Holland	66
13.1	Zetelpeiling	66
13.2	Stemintentie naar kenmerken	67
13.3	Stemmotieven	67
13.4	Issues	69

1 Landelijk beeld en Eerste Kamer

Achtergrond

Op woensdag 15 maart vinden de Provinciale Statenverkiezingen plaats. Om een beeld te geven van de stemintenties van de Nederlandse bevolking voerde I&O Research in opdracht van Algemeen Dagblad een peiling uit in alle twaalf provincies, onder 8.196 kiesgerechtigde Nederlanders.

Iedere respondent kreeg bij de stemkeuzevraag alle partijen voorgelegd die deelnemen in zijn of haar provincie. Voor iedere provincie is apart gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemkeuze bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021.

Een peiling is geen voorspelling

Deze peiling geeft de electorale verhoudingen weer in de provincies ten tijde van de dataverzameling (2 tot 6 maart). Omdat dit onderzoek circa anderhalve week plaatsvond vóór de verkiezingen moeten de uitkomsten niet als een exacte voorspelling worden beschouwd. Wel geeft het de machtsverhoudingen weer en maakt het een aantal electorale trends zichtbaar.

Marges

Net als bij iedere peiling moet rekening worden gehouden met foutmarges. Omdat de provinciale peilingen gebruik is gemaakt van een steekproef van tussen de 558 en 815 respondenten zijn de foutmarges daar 2 à 4 procentpunt. Voor zowel elke Provinciale peiling als de Eerste Kamerpeiling moet (doorgaans) een marge van twee zetels in acht worden genomen.

1.1 Driestrijd: BBB, VVD en PvdA/GroenLinks

We zien een divers beeld als het gaat om de verwachte uitkomsten per provincie. Landelijk wordt de VVD succesvol uitgedaagd: op rechts door de BoerBurgerBeweging, op links door de combinatie van PvdA en GroenLinks.

De **BBB** is in deze peiling de grootste partij in Drenthe, Overijssel, Gelderland, Groningen en Friesland. En ze doet mee om de eerste plaats in Noord-Brabant, Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Limburg. *Overall* zou de BBB de grootste zelfstandige partij in de Eerste Kamer kunnen worden (met mogelijk 13 zetels - met nauwkeurigheidsmarges van +/- 3 procentpunt, circa twee zetels).

De **VVD** lijkt ten opzichte van 2019 iets in te gaan leveren (van 14 naar 11 procent, van 12 naar virtueel 10 zetels). Maar van de VVD-kiezers uit 2021 (TK) weet bijna een kwart (23%) nog niet wat ze gaat stemmen, als deze kiezers terugkomen op het oude nest kan het verlies meevallen. De VVD is in geen enkele provincie afgetekend de grootste, maar kan dat wel worden (of blijven) in Noord-Brabant, Flevoland, Noord-Holland en Zuid-Holland en Limburg.

PvdA en GroenLinks gaan in de Eerste Kamer een gezamenlijke fractie vormen, in de provincies (m.u.v. Zeeland) zijn ze zelfstandig. Ten opzichte van 2019 lijken beide partijen iets in te leveren, al valt dat in EK-zetels mee. Bij elkaar opgeteld zijn ze in deze peiling groter dan BBB en VVD, waardoor ze in de Eerste Kamer de grootste fractie kunnen worden.

Verder doet de PvdA mee om de eerste plaats in Noord-Holland en Zuid-Holland en GroenLinks doet dat in Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland. Samen doen ze het goed in Zeeland. Daar maken ook SGP, VVD en BBB kans om de grootste te worden.

De PVV is *overall* stabiel (van 7 naar 9 procent, van 5 naar 7 EK-zetels) en doet het goed in Limburg (kans de grootste te worden), Noord-Brabant, Zuid-Holland en Drenthe.

De **Partij voor de Dieren** lijkt opnieuw iets te gaan winnen. Van 4 naar 6 procent, van 3 naar 5 EK-zetels.

Verliezers: FvD en CDA

Grote verliezers worden naar alle waarschijnlijkheid Forum voor Democratie en het CDA.

Forum voor Democratie – in 2019 de grote, verrassende winnaar – gaat waarschijnlijk het grootste deel van de stemmen inleveren: van 15 naar 3 procent, van 12 naar 2 zetels.

Het **CDA** zou volgens deze peiling ruim de helft van de stemmen kwijtraken (van 11 naar 5%, van 9 naar 4 Eerste Kamerzetels). In geen enkele provincie doet ze nog mee om de eerste plaats. Al geldt ook voor het CDA dat bijna een kwart (23%) van de kiezers uit 2021 (TK) nog niet weet wat ze gaat stemmen, dus kan het verlies nog iets meevallen.

Tabel 1.1: Stemintentie Provinciale Staten

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=6.168)

	NL		Peiling per provincie											
	Uitslag '19	Peiling NL	GR	FR	DR	OV	GE	FL	UT	NH	ZH	ZE	NB	LI
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
BBB	-	14	19	20	30	23	20	14	9	11	11	13	12	12
VVD	14	11	8	9	8	10	10	14	11	13	12	12	13	10
GL	11	10	11	6	6	8	10	11	14	10	9	-	9	10
PVV	7	9	5	7	11	7	7	9	8	6	10	7	10	19
PvdA	9	8	10	12	10	7	5	7	7	9	8	-	8	6
D66	8	7	4	5	4	6	6	6	11	7	8	5	6	6
PvdD	4	6	5	5	3	4	6	5	6	9	7	5	7	4
JA21	-	6	1	4	2	5	7	7	9	8	7	5	6	5
CDA	11	5	4	8	4	8	4	5	5	3	5	6	6	6
SP	6	5	8	6	6	4	6	5	3	4	5	5	7	9
Volt	-	4	4	-	3	4	3	-	4	6	5	-	4	-
CU	5	4	6	4	6	6	6	5	6	2	4	6	-	1
FvD	15	3	4	5	2	4	2	5	2	6	2	2	4	5
SGP	3	3	2	1	0	4	6	3	4	-	4	13	-	-
DENK	2	1	-	-	-	-	-	-	0	3	2	-	-	-
50Plus	3	1	0	0	1	0	2	1	1	1	2	2	2	2
BVNL	-	1	1	1	1	1	0	2	0	0	1	2	1	1
PvdA/GL	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-
CU/SGP	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Anders	4	3	7	8	3	1	2	2	1	2	0	4	5	4

Bron: I&O Research, 7 maart 2023

Tabel 1.2: Zetelpeiling Eerste Kamer

	Uitslag EK'19 Zetels	I&O-peiling, 7 maart'23 Zetels	Vershil
PvdA/GL	14	14	0
BBB		13	13
VVD	12	10	-2
PVV	5	7	2
D66	7	5	-2
PvdD	3	5	2
JA21		5	5
SP	4	4	0
CDA	9	3	-6
Volt		2	2
FvD	12	2	-10
CU	4	2	-2
SGP	2	2	0
OSF	1	1	0
DENK		0	0
50Plus	2	0	-2
BVNL		0	0

Bron: I&O Research, 7 maart 2023

Ruim vijfde heeft keuze nog niet bepaald

In totaal weet 22 procent van de kiezers die van plan zijn om te gaan stemmen nog niet waarop ze gaan stemmen.

1.2 Kiezersstromen: BBB wint kiezers van PVV, CDA, VVD, FvD, SP, JA21

Onderstaande tabel illustreert de kiezersstromen die plaatsvinden ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen van 2021. Ten eerste valt op dat een aantal partijen er slecht in slagen hun oude electoraat vast te houden. Vooral voor D66 (29%), CDA (31%), FvD (41%) en VVD (42%) is dit een probleem. Andere partijen slagen er wel in om de meerderheid van de kiezers van twee jaar geleden opnieuw aan zich te binden. Dit geldt voor PvdA (56%), JA21 (58%), GroenLinks (61%), ChristenUnie (62%), Partij voor de Dieren (64%), BoerBurgerBeweging (69%) en vooral SGP (85%).

BBB slaagt erin een fors deel weg te kapen bij 50Plus (24% van de 50Plus-kiezers uit 2021 switcht nu naar BBB), PVV (22%), CDA (20%), JA21 (20%), FvD (17%), SP (17%) en VVD (10%). **GroenLinks** haalt kiezers weg bij D66 en Volt, terwijl GroenLinks op haar beurt kiezers kwijtraakt aan **PvdD**.

Van alle kiezers die waarschijnlijk gaan stemmen wist 22 procent (2-6 maart) nog niet waarop. Een groot deel van de oud-kiezers van **VVD** (23%), **CDA** (23%) en **PVV** (28%) heeft nu nog geen voorkeur. Als deze kiezers toch weer bij hun oude voorkeurspartij uitkomen kunnen deze partijen beter scoren dan het nu lijkt.

Niet-kiezers uit 2021. Kiezers die in 2021 geen stem uitbrachten maar dat nu wel van plan zijn hebben vaak een voorkeur voor PVV (11%) of BBB (9%).

Tabel 1.3: Stemintentie PS'23 naar stemkeuze TK'21

Basis: is van plan om te gaan stemmen of weet het nog niet (n=7.463)

	NL	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP	BBB	BIJ1
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
VVD	9	42	2	1	5	0	1	1	1	0	0	2	0	0	0	0
D66	5	2	29	0	1	0	2	2	0	1	0	2	0	0	0	0
PVV	7	2	0	46	1	2	0	0	13	1	0	0	3	0	8	0
CDA	4	3	1	0	31	1	0	1	1	0	3	0	3	0	0	0
SP	4	0	2	1	2	47	3	2	1	2	1	0	0	0	0	3
PvdA	6	1	8	1	1	5	56	5	0	2	1	6	0	0	1	5
GL	7	1	12	1	1	5	7	61	0	5	1	12	0	0	0	36
FvD	3	0	0	2	0	0	0	0	41	1	1	0	2	2	1	0
PvdD	5	1	4	0	0	3	2	12	0	64	2	8	1	0	0	19
CU	3	1	1	0	3	0	1	0	0	1	62	0	0	3	0	0
Volt	3	1	7	0	1	2	2	2	0	0	0	48	0	0	0	2
JA21	5	7	1	8	4	1	0	0	7	0	1	2	58	0	4	0
SGP	2	0	0	0	1	0	0	0	1	0	4	0	0	85	0	0
50+	1	2	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BBB	11	10	3	22	20	17	4	1	17	6	5	1	20	7	69	0
Ander s	3	2	2	4	5	3	2	0	7	1	4	1	2	2	1	1
Weet niet	22	23	28	13	23	15	18	11	9	15	15	16	11	0	17	30

Bron: I&O Research, 7 maart 2023

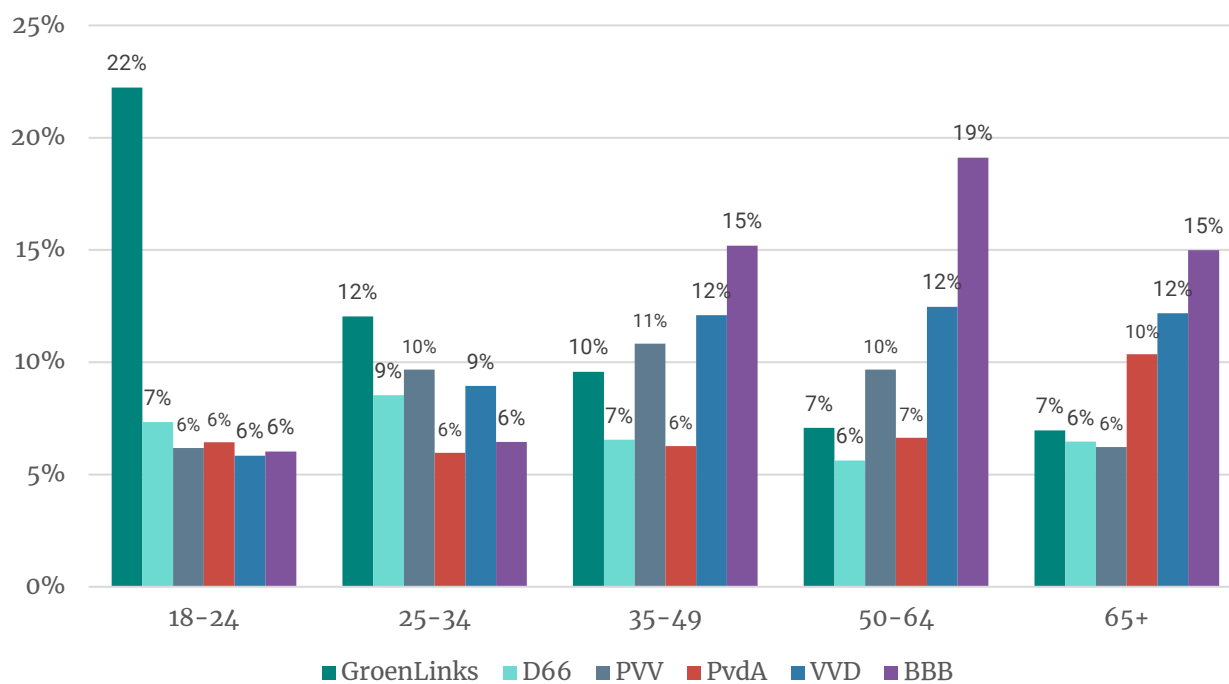
1.3 Stemgedrag naar achtergrondkenmerken: stikstof splijt het land

In deze paragraaf behandelen we de achtergrondkenmerken (leeftijd, opleiding, windstreken en stedelijkheid) bij het voorgenomen kiesgedrag. Hieruit blijkt dat de verkiezingsstrijd – die op 15 maart vooral zal draaien om de stikstofproblematiek en alles wat daarmee gemoeid is, van landbouw, natuur, klimaat, woningbouw tot mobiliteit – het land demografisch scherp verdeelt. De BBB heerst op het platteland, met name in het noorden en oosten van het land, onder oudere, lager en middelbaar opgeleide kiezers. GroenLinks doet dat (samen met PvdD en D66) in de tegenoverliggende segmenten: hoger opgeleide jongere kiezers in de grote steden.

Leeftijd: BBB oudste kiezers; GroenLinks jongste kiezers

Als we per leeftijdscategorie naar de stemintentie kijken zien we dat onder jonge kiezers GroenLinks de grootste partij zou zijn (van de 18-34-jarigen zou 22% op GroenLinks stemmen). Ook Volt doet het goed onder jongeren (niet in de figuur), net als PvdD en D66. Ouderen stemmen vaak BBB (ook CDA-kiezers zijn relatief oud, niet in de figuur). VVD-kiezers zijn te vinden onder alle leeftijdscategorieën, maar onder de oudere kiezers.

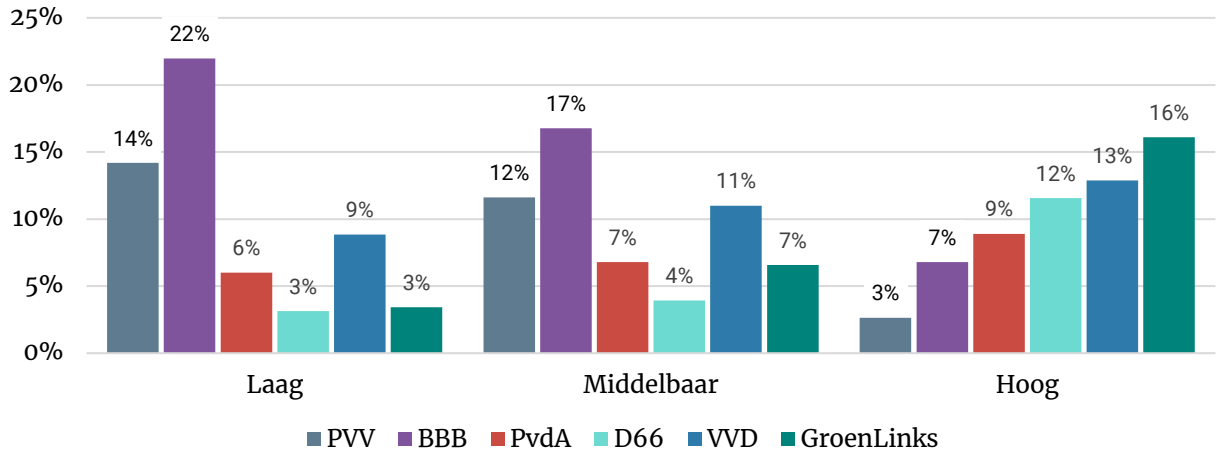
Figuur 1.4: Stemintentie naar leeftijdscategorie

Bron: I&O Research, 7 maart 2023

Opleiding: BBB favoriet onder lager en middelbaar opgeleiden; GroenLinks bij hoger opgeleiden
 Hoger opgeleide kiezers zijn op 15 maart vaak van plan te gaan stemmen op GroenLinks, VVD of D66, terwijl lager en middelbaar opgeleiden vaak kiezen voor BBB, gevolgd door de PVV.

Figuur 1.5: Stemintentie naar opleidingsniveau

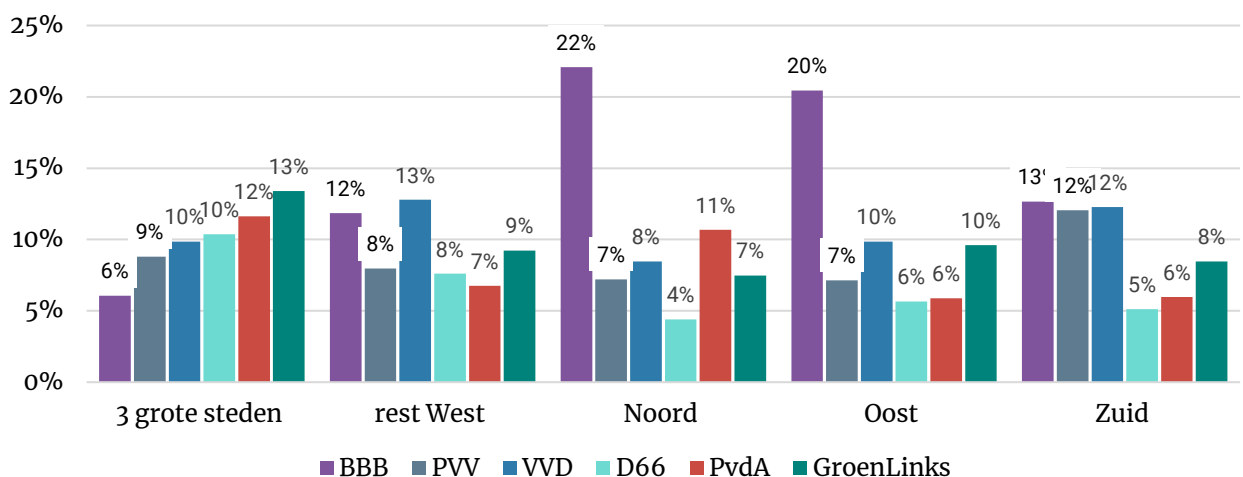
Bron: I&O Research, 7 maart 2023

Windstreken: BBB grootst in Noord en Oost; GroenLinks in drie grote steden

In het noorden en zuiden van Nederland is de BBB afgetekend de grootste partij, met circa een vijfde van de stemmen. De BBB lijkt de grootste partij te gaan worden in Drenthe, Overijssel, Gelderland, Groningen en Friesland. In het zuiden zijn er meer partijen die goed gaan scoren: BBB, VVD en PVV staan allen op 12 à 13 procent.

In het westen zien we een gevarieerder beeld. In de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag), doen GroenLinks, PvdA, PvdD, D66, de VVD en de PVV het goed. Buiten de G3 zijn dat vooral de VVD en de BBB.

Figuur 1.6: Stemintentie naar windstreek

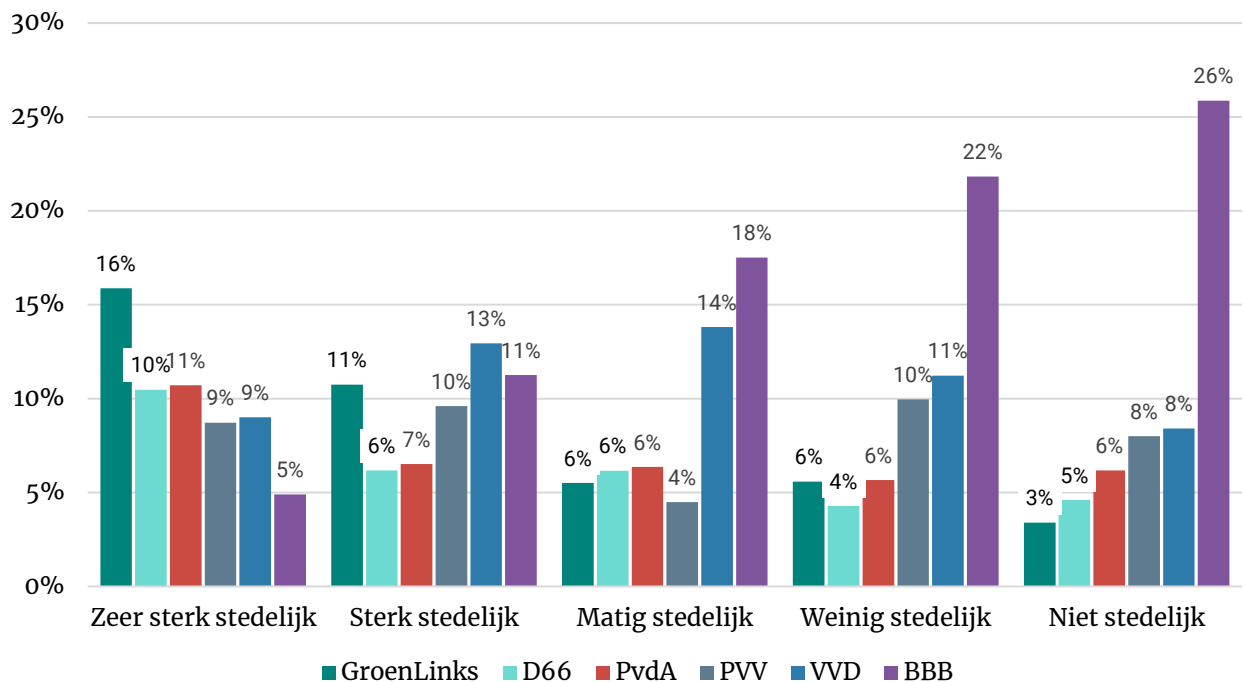
Bron: I&O Research, 7 maart 2023

Stedelijkheid: BBB krijgt kwart stemmen op platteland; GroenLinks sterk in de steden

De BoerBurgerBeweging lijkt in de niet-stedelijke gebieden (lees: het platteland) afgetekend de grootste partij te gaan worden. Maar liefst 26 procent zegt BBB te gaan stemmen in de niet-stedelijke gebieden, 22 procent in de weinig stedelijke gebieden. VVD en PVV volgen hier op grote afstand. Het CDA (voorheen sterk op het platteland) krijgt respectievelijk 8 en 6 procent in de niet- en weinig stedelijke gebieden.

In de stedelijke gebieden doet GroenLinks het het best, samen met de PvdD en D66. De BBB krijgt in de meest stedelijke gebieden 5 procent, maar opvallend is dat de BBB het ook in de sterk tot matig stedelijke gebieden goed doet.

Figuur 1.7: Stemintentie naar stedelijkheid

Bron: I&O Research, 7 maart 2023

1.4 Issues: klimaat, woningen, natuur, normen en stikstof

Klimaat en energie, natuur en milieu, woningmarkt en betaalbare woningen, normen en waarden en stikstof zijn de belangrijkste issues bij deze Provinciale Statenverkiezingen. Per provincie zien we kleine verschillen. Zo zijn klimaat en natuur in provincies met veel links-progressieve kiezers (Utrecht, Noord-Holland) iets belangrijker dan gemiddeld. In Noord-Brabant, Zeeland, Limburg en Flevoland zien we dat veiligheid een belangrijker thema is.

Tabel 1.8: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor deze partij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

	NL	GR	FR	DR	OV	GE	FL	UT	NH	ZH	ZE	NB	LI
Klimaat en energie	46%	48%	42%	36%	44%	46%	37%	52%	50%	49%	38%	39%	41%
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	41%	41%	41%	45%	40%	46%	45%	49%	49%	40%	41%	42%
Natuur en milieu	41%	39%	46%	39%	40%	45%	34%	46%	44%	39%	36%	41%	35%
Normen en waarden	40%	44%	42%	44%	41%	41%	46%	41%	34%	41%	46%	38%	39%
Immigratie en asiel	35%	27%	31%	30%	34%	34%	32%	36%	37%	37%	28%	32%	43%
Stikstof	34%	32%	36%	38%	42%	40%	30%	31%	37%	29%	25%	30%	35%
Sociale voorzieningen / armoede(bestrijding)	34%	40%	34%	39%	31%	35%	28%	32%	32%	35%	30%	33%	38%
Gezondheidszorg	30%	29%	32%	33%	32%	30%	37%	24%	25%	31%	39%	32%	34%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	20%	28%	23%	23%	23%	36%	22%	26%	31%	35%	33%	36%
Economie	24%	23%	23%	21%	22%	21%	21%	18%	27%	26%	26%	27%	24%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	18%	17%	16%	16%	16%	15%	22%	19%	17%	15%	17%	12%
Openbaar Vervoer	17%	25%	20%	19%	18%	17%	12%	19%	19%	18%	23%	14%	14%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	12%	14%	12%	11%	12%	13%	10%	10%	8%	11%	9%	12%
(Snel)wegen	8%	9%	5%	6%	7%	9%	10%	9%	10%	7%	9%	8%	6%
Cultuur en monumentenzorg	8%	9%	7%	6%	8%	8%	5%	8%	11%	6%	9%	6%	9%
Anders	6%	10%	5%	8%	5%	9%	6%	4%	5%	6%	7%	3%	5%

Bron: I&O Research, 7 maart 2023

Verschillen naar politieke partij

De verschillen naar politieke partijen zijn groter dan die naar provincie. We behandelen de vijf grootste partijen, waarbij we ook de spontaan gegeven toelichtingen van deze kiezers geven.

BBB-kiezers vinden de stikstof-problematiek het belangrijkste. Maar de BBB scoort vooral goed omdat men geen vertrouwen (meer) heeft in de gevestigde politiek, omdat men een tegenstem wil uitbrengen. Ze willen opkomen voor de boeren (en in bredere zin het platteland) en zijn tegen het huidige stikstofbeleid. Een Drentse BBB-stemmer: *'Het belang van landbouw en veeteelt voor Nederland. De helft van onze geachte Kamerleden heeft een koe alleen nog maar op een plaatje gezien.'* Van de BBB vinden ze dat deze partij (vooral Caroline van der Plas) betrouwbaar, redelijk en verfrissend is, ze spreekt duidelijke taal, de taal van het platteland en de gewone man.

VVD-kiezers vinden als issue de economie het belangrijkste. Ze zijn doorgaans weinig concreet in hun motivatie om op de VVD te stemmen. Men is tevreden met hoe het nu is en waarderen de stabiliteit die de partij het land biedt. *‘Ze doen het goed en ik wil dat het zo doorgaat.’* Verder wordt gezegd dat het een liberale partij is, dat Mark Rutte het goed doet en sommige mensen zeggen dat het al dan niet halen van een meerderheid in de Eerste Kamer meeweegt.

Tabel 1.9: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor deze partij bij de Provinciale Statenverkiezingen? (Naar partij van PS-voorkeur)

	NL	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP	BBB
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Klimaat en energie	46	27	75	19	35	34	54	82	58	80	38	70	34	18	37
Woningmarkt / betaalbare woningen	45	38	41	48	47	66	62	45	57	28	34	54	46	28	35
Natuur en milieu	41	16	64	9	38	33	48	80	26	91	45	58	9	23	42
Normen en waarden	40	36	37	45	54	36	29	27	45	25	71	24	37	85	45
Immigratie en asiel	35	33	18	86	23	16	22	24	77	9	23	17	82	16	30
Stikstof	34	12	41	20	29	15	25	46	65	50	16	31	32	27	61
Sociale voorzien. en armoede(bestrijding)	34	9	20	37	33	73	65	47	28	28	48	29	17	30	26
Gezondheidszorg	30	25	25	35	35	62	38	22	36	16	34	20	25	38	25
Veiligheid / criminaliteit	28	47	21	54	35	24	21	8	45	8	22	9	42	30	19
Economie	24	57	24	21	26	17	21	7	51	8	6	27	28	17	16
Indeling ruimte / infrastructuur	17	18	25	5	19	11	18	19	10	24	15	23	15	9	21
Openbaar vervoer	17	8	21	8	15	37	29	31	14	19	10	26	11	6	10
Toezicht gemeenten en waterschappen (Snel)wegen	10	9	14	4	14	14	11	9	12	11	9	10	5	10	12
Cultuur en monumentenzorg	8	4	15	6	9	7	11	11	14	9	5	7	4	6	4
Anders	6	7	4	3	9	5	5	2	10	4	9	9	3	8	7

Bron: I&O Research, 7 maart 2023

PVV-kiezers vinden immigratie en asiel een belangrijk issue. Ook het bestrijden van criminaliteit motiveert ze om op de PVV te stemmen. PVV-kiezers willen met hun stem een tegenstem afgeven, vooral tegen het kabinet en de VVD. Ook hier heerst veel onvrede. Anders dan bij de BBB-kiezers wordt het thema immigratie en asiel vaak spontaan genoemd. Landbouw, boeren en stikstof komen minder voor. Een Limburgse PVV-stemmer: *‘De eindeloze asielinstroom. En de arbeidsmigranten indammen. Nederland is gewoon te klein voor zoveel mensen. En er staan al jaren (eigen) mensen te wachten, omdat ze geen vooruitzichten, hebben om een woonruimte te krijgen en zelfstandig te worden.’*

GroenLinks-kiezers gaan af op standpunten over klimaat en energie, natuur en milieu, stikstof en sociale voorzieningen / armoede(bestrijding). Verder weegt de samenstelling in de Eerste Kamer relatief vaak mee. Een stem op GroenLinks is vaak ook een tegenstem tegen de coalitie. Een Gelderse GL-kiezer: *‘Meer links op provinciaal niveau, weg met de tirannie van de boeren!!’*

PvdA-kiezers vinden vaak dezelfde issues als GroenLinksstemmers belangrijk, maar zetten de sociaaleconomische onderwerpen (zoals woningmarkt en armoedebestrijding) net iets vóór klimaat en energie en de stikstofproblematiek. Veel PvdA-kiezers motiveren hun stem met

termen als traditie en gewoonte. Daarnaast stemmen ze PvdA vanwege het sociale karakter, omdat ze een sterk links blok willen en relatief vaak om te voorkomen dat het huidige kabinet een meerderheid in de Eerste kamer haalt. Een Groningse PvdA-stemmer: *‘Goede plannen voor Groningen, sensibele, centrumlinkse oppositie na 12 jaar Rutte. Ook het feit dat ze bijdragen aan een sensibele, centrumlinkse oppositie in de Eerste Kamer speelt een rol.’*

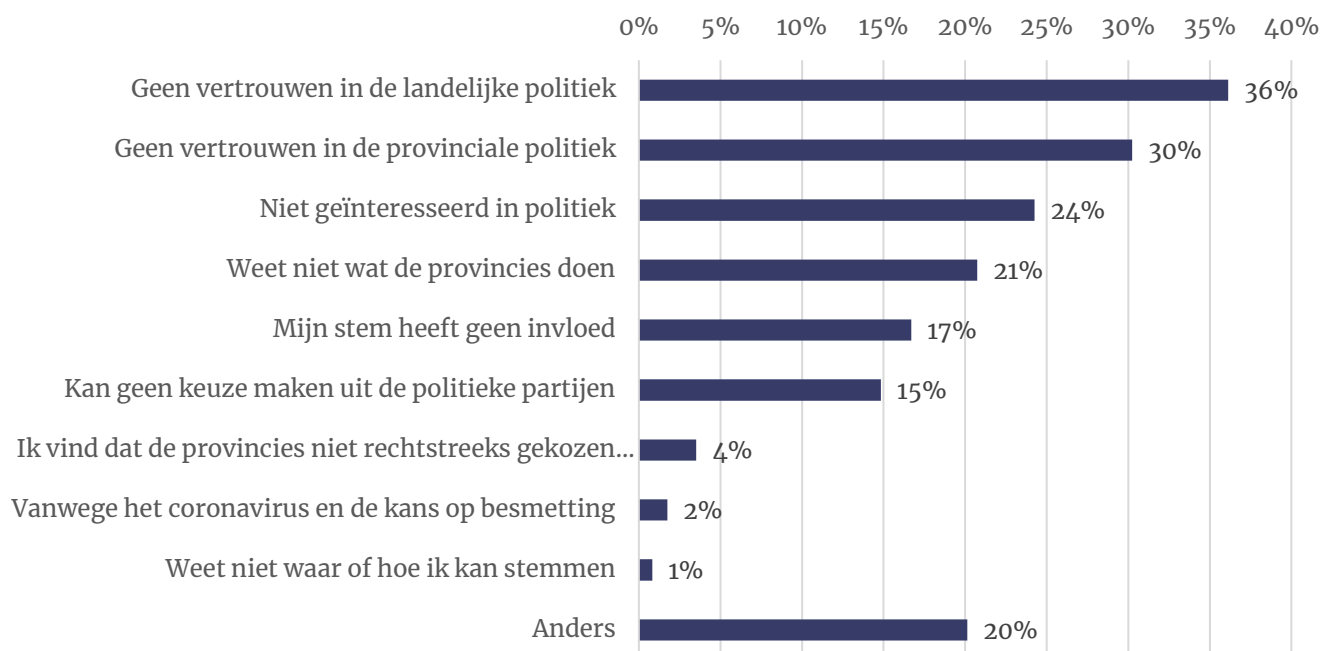
1.5 Niet-stemmers: geen vertrouwen in de politiek

Kiezers die aangeven niet te gaan stemmen doen dat voornamelijk vanwege een gebrek aan vertrouwen in de landelijke (36%) en provinciale (30%) politiek.

Een op vijf zegt ‘iets anders’: voornamelijk mensen die ten tijde van de verkiezingen voor vakantie of werk in het buitenland zijn.

Figuur 1.8: Wat zijn voor u redenen om (waarschijnlijk) niet te gaan stemmen bij deze Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: is niet van plan om te gaan stemmen (n=492)

Bron: I&O Research, 7 maart 2023

1.6 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Algemeen Dagblad. De dataverzameling liep van donderdag 2 maart tot en met maandag 6 maart. In totaal 8.196 namen kiesgerechtigde Nederlanders deel aan het onderzoek. Het grootste deel is afkomstig uit het I&O Research Panel (n=7.868). Overige respondenten komen van PanelClix (n=328).

Voor iedere provincie is apart gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemkeuze bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021. Daarmee zijn de provinciale zetelpeilingen op die punten representatief voor iedere provincie. Voor de Eerste Kamerpeiling is vervolgens ook rekening gehouden met het stemgewicht per provincie, afhankelijk van het inwoneraantal.

2 Drenthe

Aan het onderzoek deden 688 Drenten mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de middelgrote partijen (rond 10, 11% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 2,7 procentpunt; +/- 2 zetels. Voor de BBB (30%) is dat +/- 4,1 procentpunt, +/- 3 zetels.

2.1 Zetelpeiling

De BoerBurgerBeweging kan in de provincie Drenthe veruit de meeste zetels verwachten. Op afstand volgen PVV, PvdA en VVD. FvD en CDA verliezen flink.

Figuur 2.1: Stemintentie Provinciale Staten

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=533)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
BoerBurgerBeweging			30,2%	15	30,2%
PVV	7,1%	3	10,7%	5	3,6%
PvdA	14,1%	6	10,4%	5	-3,7%
VVD	13,1%	6	8,3%	4	-4,8%
SP	6,5%	3	5,6%	2	-0,8%
GroenLinks	8,3%	4	5,6%	2	-2,7%
ChristenUnie	6,8%	3	4,5%	2	-2,3%
D66	5,7%	2	4,3%	2	-1,4%
CDA	10,6%	5	3,7%	1	-6,8%
Partij voor de Dieren	3,4%	1	3,4%	1	-0,1%
Sterk Lokaal Drenthe	4,1%	1	3,2%	1	-0,9%
Volt			2,9%	1	2,9%
JA21			2,4%	1	2,4%
Forum voor Democratie	13,5%	6	2,4%	1	-11,1%
50Plus	3,7%	1	1,4%	0	-2,3%
Belang van Nederland (BVNL)			0,7%	0	0,7%
SGP	0,8%	0	0,4%	0	-0,4%
Alliantie			0,0%	0	0,0%
DENK	0,3%	0			-0,3%
Rest	2,3%				-2,3%
Totaal	100%	41	100%	43	0%

Bron: I&O Research

2.2 Stemintentie naar kenmerken

In Drenthe wordt er op het platteland vaker op de BBB gestemd dan in stedelijk gebied. Daarnaast stemmen vooral laag en middelbaar opgeleide mensen in Drenthe op de BBB. Jongeren onder de 40 jaar zijn relatief vaker aanhanger van de BBB (30%), maar ook van de PVV (15%).

Figuur 2.2: Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding en leeftijd)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=533)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
BBB	30%	15%	33%	34%	40%	14%	30%	33%	26%
PVV	11%	14%	8%	20%	10%	5%	15%	13%	5%
PvdA	10%	11%	10%	8%	10%	12%	10%	8%	14%
VVD	8%	5%	8%	7%	6%	13%	11%	9%	6%
SP	6%	5%	7%	6%	6%	5%	6%	6%	5%
GL	6%	5%	6%	3%	3%	12%	4%	4%	9%
D66	4%	5%	4%	3%	2%	9%	9%	2%	5%
CDA	4%	0%	4%	3%	4%	4%	3%	2%	6%
CU	4%	8%	5%	4%	6%	3%	1%	5%	5%
PvdD	3%	9%	3%	3%	2%	5%	1%	3%	5%
Volt	3%	12%	1%	1%	2%	5%	2%	3%	3%
SLD	3%	4%	3%	4%	1%	5%	2%	3%	4%
FvD	2%	6%	2%	0%	4%	2%	5%	3%	0%
JA21	2%	1%	3%	3%	2%	2%	0%	3%	4%
50Plus	1%	0%	1%	1%	1%	2%	0%	1%	3%
BVNL	1%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	2%	0%
SGP	0%	0%	1%	1%	0%	1%	1%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: I&O Research

2.3 Stemmotieven

De BBB krijgt in deze peiling 30 procent van de stemmen. Op de vraag ‘Wat maakt dat u (waarschijnlijk) gaat stemmen op BBB bij de Provinciale Statenverkiezingen?’ worden antwoorden gegeven die zijn onder te verdelen in:

- Ik heb geen vertrouwen (meer) in de gevestigde politiek, tegenstem
- Ik wil opkomen voor de boeren, en tegen het huidige stikstofbeleid
- De BBB spreekt de taal van het platteland, van de gewone man

‘Als Drent denk ik dat dit de partij is die voor het platteland opkomt. De politiek bestaat uit onderwijzers en ambtenaren en komt grotendeels uit het westen en heeft niets met de provincie. ze realiseren zich niet de overlast van het aanmeldcentrum, de velden met afschuwelijke zonnepanelen en windmolens. Het oosten heeft geen stikstofprobleem maar krijgt wel de lasten.’

‘Beloofd voor de gewone man op te komen en gaat hopelijk voor een frisse wind zorgen inde politiek’

‘Ben het helemaal eens met de BBB omdat de boeren overal de dupe van zijn.’

‘Bestaande partijen hebben bewezen dat ze hun programma niet uitvoeren en niet betrouwbaar zijn.’

‘De ongelofelijke fouten die het huidige kabinet heeft gemaakt (VVD, D66, CDA, CU) Denk dat gezond verstand en meer empathie voor de minder bedeelden van onze bevolking positief zal werken en meer vertrouwen zal geven.’

‘Deze partij weet echt wat er bij de boeren en op het platteland leeft. Het is een ook signaal naar de grote partijen. Er zit altijd een risico in. Bij grote partijen zit doorgaans meer ervaring en kennis over meerdere zaken. Dit keer nemen we dit risico. Door wanhoop en vrees gedreven.’

‘Het belang van landbouw en veeteelt voor Nederland. De helft van onze geachte Kamerleden heeft een koe alleen nog maar op een plaatje gezien.’

‘Ik ben helemaal klaar met alles wat er door de mensen in dit kabinet wordt gedaan of juist niet wordt gedaan.’

‘Lijkt tenminste wel te luisteren naar wat mensen willen, realistisch en betrouwbaar. De gevestigde orde is voor mij onbetrouwbaar gebleken (toeslagenaffaire, aardbevingen, corona, stikstofonzin, asielzoekers). Die zitten er alleen voor zichzelf’

‘Met de gevestigde partijen heb ik helaas helemaal niets meer. Ik hoor alleen maar bangmakerij, drang en dwang en daar ben ik absoluut niet van gediend. BBB heeft een realistisch geluid en lijkt voor de burgers in Nederland op te komen. Het had overigens ook zomaar JA21 kunnen worden.’

‘Omdat ik tegen de reguliere partijen wil stemmen , had ook Ja 21 kunnen zijn’

De PVV zou 11 procent van de stemmen halen. Ook hier is de teleurstelling met de gevestigde politiek (‘Rutte en zijn klik’) groot, maar worden meestal niet de boeren en het stikstofbeleid aangehaald, maar de asielpolitiek en een stem ‘voor de inwoners van Nederland.’

‘Asielbeleid’

‘De PVV heeft in een heleboel gelijk. Nederland is al overbevolkt en iedereen komt maar binnen. Dit gaat ten koste van onze kinderen en kleinkinderen.’

‘Eerlijk gezegd wil ik vooral tegen het huidige landelijke beleid stemmen. Ik weet dat deze verkiezingen daar niet voor bedoeld zijn, maar ik wil hoe dan ook dat de huidige coalitiepartners niet nog meer invloed, op welk niveau dan ook, uit kunnen oefenen.’

‘Helemaal klaar met Rutte en zijn klik’

‘Ik ben het met veel standpunten eens. Vooral het asielbeleid’

‘Komen op voor de inwoners van Nederland’

‘Laat die het maar eens proberen. Ben niet helemaal PVV maar erger mij er aan dat ze door andere partijen worden uitgesloten om samen te regeren’

‘Stem ik al jaren op omdat die partij overeenstemt met mijn gedachten over de islam.’

‘Volledig het roer om en hier gaat het echt om de Nederlanders!’

‘Voornamelijk een proteststem’

De PvdA zou 10 procent van de stemmen kunnen halen, meer dan GroenLinks in deze provincie (landelijk is het net andersom). Veel PvdA-kiezers motiveren hun stem met termen als traditie, gewoonte, altijd al op gestemd. Daarnaast wordt ook de landelijke linkse samenwerking als reden genoemd.

‘Vanwege het sociale karakter, voor de arbeiders, voor de lagere inkomens, eerlijk delen’

‘Omdat ik een sterk links blok wil’
‘Omdat het een goede, stabiele bestuurderspartij is’
‘Om te voorkomen dat het huidige kabinet een Eerste kamer krijgt’
‘Ben al 45 jaar lid en blijf dat ook.’
‘Betrouwbare bestuurservaring’
‘Dit is van ouds her en ook nog een partij waarbij ik mij thuis voel.’
‘Eerlijk delen’
‘Ervaren partij in het bestuur’
‘Het sociale karakter van de partij, standpunten.’
‘Hopelijk links blok in 1e kamer samen met Groen Links.’
‘Om er voor te zorgen dat de regering geen meerderheid in de eerste kamer krijgt.’
‘Omdat ik een arbeider ben en krap kan rondkomen’
‘Omdat ik hun graag vertegenwoordigd zie in de eerste Kamer, als tegenhanger van dit Rutte kabinet’
‘PVDA staat het dichtstbij waar ik voor sta alhoewel ik wel twijfels heb over samenwerking met Groen Links. Dat laatste kan nog betekenen dat ik er toch niet op stem’
‘Standpunt klimaat, stikstof, intensieve veeteelt’
‘Tegengeluid voor al dat rechtse gedoe!’
‘Traditie en past nog steeds het beste bij mij hoe ik in het leven sta’

De VVD zou 8 procent halen. Ook veel VVD-stemmers stemmen op deze partij uit traditie. Vaak wordt gezegd dat het de redelijke partij in het midden of op rechts is. En deze kiezers willen dat de coalitie een meerderheid in de Eerste Kamer haalt.

‘Altijd al op gestemd’
‘Belang voor uiteindelijk zetelverdeling in Eerste Kamer’
‘Continuïteit’
‘Dat is de enige partij die voor mijn belangen op komt.’
‘Er is geen goed "rechts" alternatief’
‘Hoewel ik ook ontevreden ben over mijn partij stem ik toch weer op de VVD. Een alternatief levert m.i. alleen maar meer versnippering op en zal het in de toekomst de problemen alleen maar vergroten.’
‘Landelijke beleid bepaalt hier mede (strategisch stemmen) Lokaal wijkt mbt stikstof af van landelijk beleid en dat staat mij wel aan.’
‘Om in de eerste kamer voldoende zetels te verkrijgen’
‘Omdat ik het aantal senatoren in de eerste kamer belangrijk vind’
‘VVD Drenthe doet goed zijn werk. Ik zie dit los van de Landelijke verkiezingen en partijen. Landelijk kies ik vermoedelijk anders.’

2.4 Issues

In Drenthe zijn ‘Normen en waarden’, ‘Natuur en milieu’, ‘Woningmarkt/betaalbare woningen’, ‘Stikstof’ en ‘Klimaat en energie’ de belangrijkste issues. Dit wijkt niet sterk af van het Nederlandse gemiddelde, maar de belangrijkste issues verschillen wel per achterban.

Zo vinden BBB-kiezers ‘Stikstof’, maar ook ‘Normen en waarden’ en ‘Natuur en milieu’ belangrijk. PVV-kiezers geven aan ‘Immigratie en asiel’ het belangrijkste te vinden. De PvdA-aanhang vindt het issue ‘Woningmarkt/betaalbare woning’ van groot belang, terwijl de mensen die zeggen op VVD te gaan stemmen juist het issue ‘Economie’ als belangrijkste markeren.

Figuur 2.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=533)

	Totaal NL	Totaal Drenthe	BBB	PVV	PvdA	VVD
Normen en waarden	40%	44%	48%	41%	44%	40%
Natuur en milieu	41%	41%	45%	16%	42%	31%
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	41%	30%	52%	74%	21%
Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)	34%	39%	35%	39%	72%	12%
Stikstof	34%	38%	64%	15%	26%	26%
Klimaat en energie	46%	37%	32%	18%	43%	27%
Gezondheidszorg	30%	32%	24%	35%	45%	33%
Immigratie en asiel	35%	30%	24%	57%	17%	29%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	23%	16%	47%	15%	41%
Economie	24%	22%	14%	17%	25%	60%
Openbaar vervoer	17%	19%	16%	13%	33%	10%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	16%	17%	0%	11%	26%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	11%	13%	2%	13%	14%
Cultuur en monumentenzorg	8%	7%	4%	7%	8%	13%
(Snel)wegen	8%	6%	4%	3%	5%	2%

Bron: I&O Research

3 Flevoland

Aan het onderzoek deden 566 Flevolandse mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de grotere partijen (rond 14% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 3,5 procentpunt; +/- 2 zetels.

3.1 Zetelpeiling

In Flevoland gaan BBB en VVD gelijk op in de strijd om de grootste te worden. Daarna volgt GroenLinks, die ook wat lijkt te winnen ten opzichte van vier jaar geleden. GroenLinks en PVV maken ook nog kans de grootste te worden in Flevoland.

Forum voor Democratie kan de grootste verliezen verwachten. Volgens deze peiling gaan zij van 8 naar 2 zetels.

Figuur 3.1: Stemintentie Provinciale Staten
Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=403)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
BoerBurgerBeweging			14,1%	7	14,1%
VVD	13,2%	6	13,5%	6	0,3%
GroenLinks	8,5%	4	10,8%	5	2,3%
PVV	9,3%	4	8,5%	4	-0,8%
JA21			6,8%	3	6,8%
PvdA	8,2%	3	6,7%	3	-1,5%
D66	4,9%	2	5,7%	2	0,8%
SP	5,8%	2	5,3%	2	-0,6%
ChristenUnie	7,0%	3	5,2%	2	-1,9%
Partij voor de Dieren	4,8%	2	5,1%	2	0,3%
Forum voor Democratie	17,8%	8	4,8%	2	-13,0%
CDA	8,3%	3	4,5%	2	-3,8%
SGP	3,8%	1	3,3%	1	-0,6%
Belang van Nederland (BVNL)			2,0%	0	2,0%
Krachtig Flevoland			1,7%	0	1,7%
50Plus	4,9%	2	1,4%	0	-3,5%
Sterk Lokaal Flevoland			0,5%	0	0,5%
DENK	2,1%	1			-2,1%
Rest	1,3%				-1,3%
Totaal	100,0%	41	100%	41	0%

Bron: I&O Research

3.2 Stemintentie naar kenmerken

In Flevoland is de BBB populairder op het platteland dan in stedelijk gebied, terwijl dit voor GroenLinks juist andersom is. De VVD doet het in de stad en op het platteland ongeveer even goed.

GroenLinks scoort vooral goed onder hoger opgeleiden, terwijl PVV en BBB populair zijn onder lager en middelbaar opgeleiden.

Een relatief groot deel van de VVD-aanhang is jonger dan 40 jaar. De BBB spreekt juist relatief veel oudere mensen aan, met name 65+ers.

Figuur 3.2: Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding en leeftijd)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=403)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
BBB	14%	10%	18%	19%	17%	9%	9%	14%	22%
VVD	14%	14%	15%	7%	19%	11%	25%	6%	13%
GL	11%	20%	6%	2%	6%	20%	16%	10%	4%
PVV	9%	5%	6%	23%	9%	1%	7%	10%	8%
JA21	7%	9%	6%	5%	6%	8%	4%	8%	9%
PvdA	7%	7%	4%	5%	7%	8%	4%	8%	9%
D66	6%	7%	5%	9%	2%	8%	8%	4%	6%
SP	5%	5%	5%	10%	5%	3%	3%	6%	6%
CU	5%	3%	10%	2%	5%	7%	4%	6%	4%
PvdD	5%	8%	3%	4%	4%	7%	7%	5%	3%
FvD	5%	5%	4%	2%	7%	4%	4%	6%	3%
CDA	4%	4%	5%	2%	5%	5%	3%	5%	5%
SGP	3%	0%	6%	0%	3%	5%	1%	6%	0%
BVNL	2%	0%	4%	0%	3%	2%	2%	3%	0%
KF	2%	0%	2%	1%	2%	2%	2%	2%	2%
50Plus	1%	2%	0%	5%	0%	1%	0%	2%	3%
SLF	1%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: I&O Research

3.3 Stemmotieven

BBB

In deze peiling krijgt BBB 14 procent van de stemmen waarmee de partij kans maakt om de grootste te worden in Flevoland. De motivatie van de mensen is op te delen in de volgende punten:

- Heldere standpunten
- Steunt de boeren
- Nieuwe politiek

‘Duidelijke taal en ze staan waar ze voor staan.’

‘Een partij met gezond verstand en goede standpunten, zonder dubbele agenda’

‘Graag eens een nieuwe politiek in Nederland, het vertrouwen in de huidige politiek is op.’

‘Iets nieuws proberen’

‘Omdat de andere partijen weinig vertrouwen geven en deze partij opkomt voor de boeren.’

‘Steun de boeren’

‘Steun voor de agrarische sector.’

‘Tijd voor iets anders.’

VVD

Met 14 procent van de stemmen zou ook de VVD de grootste in Flevoland kunnen worden. Samengevat beredeneren mensen hun stem door middel van de punten:

- Voorspelbare partij
- Geen betere keuze

‘Er is ook geen goed alternatief voor mij. Dit past nog steeds het best bij mijn idealen.’

‘Continuïteit’

‘Heb er vertrouwen in’

‘Heb geen betere keuze’

‘Ondanks dat niet alles niet naar mijn zin gaat wat betreft het beleid zie ik geen andere optie’

‘Partij ideologie’

‘Stabiele partij. Ben tegen versnippering met als gevolg te veel kleine partijen’

GroenLinks

GroenLinks zou met 11 procent de grootste linkse partij kunnen worden. Mensen geven als reden om op GroenLinks te stemmen:

- Groter links blok door samenwerking
- Aangaan van klimaatproblematiek

‘Prioriteit natuurherstel en klimaatbeleid. Maar ook sociale onderwerpen’

‘Het is mijn partij, de enige met een eerlijke en verstandige visie’

‘Ik kies hier bewust mee voor de verduurzamingslag die we moeten maken. Hierin acht ik dat GroenLinks minder water bij de wijn doet tijdens het sluiten van compromissen dan bv een D66. Een ander voordeel is dat GroenLinks en PvdA samen optrekken. Daarmee wordt links gebundeld. Ik heb een linkse gedachtegoed.’

‘Ik wil bijdragen aan een links tegenwicht’

‘Ik wil echt uit deze continue VVD-regeringen uiteindelijk. Ik weet dat we hiervoor nog niet stemmen,

maar ik wil wel een signaal afgeven. Bovendien vind ik het klimaat momenteel van zo'n groot belang en weet ik dat de provincies en waterschappen daar over 'gaan', dus wil ik zo links mogelijk stemmen.'

PVV

De PVV zou 9 procent van de stemmen kunnen krijgen in de provincie Flevoland. De redenen om op de PVV te stemmen zijn onder te verdelen in:

- Proteststem tegen regeringsbeleid
- Partij voor de normale mens

'Omdat zij opkomen voor de werkelijkheid en de werkende mens. Zij zien ook in dat het geld niet met bakken over de balk gegooid hoort te worden aan dingen die juist tegen je werken i.p.v. dat ze zo mooi lijken'

'Ben deze regering helemaal zat'

'De enige partij waar ik nog vertrouwen in heb'

'Word tijd dat er wat gaat veranderen weg met die huidige regering druk met het klimaat en de criminelen kunnen rustig hun gang gaan'

'Ook vanwege de 1e kamer verkiezingen en belangrijkste standpunten komen overeen'

'Het wordt tijd voor een ander geluid in Nederland.'

'Komen op voor echte Nederlanders'

3.4 Issues

In Flevoland zijn de belangrijkste issues ‘Woningmarkt/betaalbare woningen’, ‘Normen en waarden’, ‘Gezondheidszorg’, ‘Klimaat en energie’, ‘Veiligheid/tegengaan criminaliteit’ en ‘Stikstof’. Dit komt overeen met het landelijke beeld.

Het grootste deel (60%) van de mensen die op BBB zegt te stemmen geeft aan dat zij ‘Stikstof’ een belangrijk issue vinden. Mensen die op GroenLinks zeggen te stemmen geven aan ‘Natuur en milieu’ het belangrijkste te vinden. Voor de aanhang van de VVD geldt dat zij ‘Woningmarkt/betaalbare woningen’, ‘Veiligheid/tegengaan criminaliteit’ en ‘Economie’ het belangrijkste vinden. ‘Immigratie en asiel’ en ‘Veiligheid/tegengaan criminaliteit’ zijn de belangrijkste issues voor mensen die op de PVV zeggen te gaan stemmen.

Figuur 3.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=403)

	Totaal NL	Totaal Flevoland	BBB	VVD	GroenLinks	PVV
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	46%	34%	45%	44%	54%
Normen en waarden	40%	45%	56%	36%	37%	47%
Gezondheidszorg	30%	37%	27%	36%	19%	25%
Klimaat en energie	46%	36%	46%	27%	67%	10%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	36%	35%	45%	12%	76%
Natuur en milieu	41%	33%	40%	28%	74%	4%
Immigratie en asiel	35%	31%	26%	31%	24%	74%
Stikstof	34%	29%	62%	22%	35%	17%
Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)	34%	29%	14%	14%	33%	23%
Economie	24%	21%	17%	43%	1%	7%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	15%	24%	37%	11%	0%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	13%	14%	17%	6%	5%
Openbaar vervoer	17%	12%	6%	1%	25%	8%
(Snel)wegen	8%	10%	7%	19%	5%	7%
Cultuur en monumentenzorg	8%	5%	1%	5%	4%	0%

Bron: I&O Research

4 Friesland

Aan het onderzoek deden 636 Friezen mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de middelgrote partijen (rond 12% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 2,9 procentpunt; +/- 2 zetels. Voor de BBB (20%) is dat +/- 3,6 procentpunt, +/- 3 zetels.

4.1 Zetelpeiling

In Friesland krijgt de BBB op dit moment volgens deze peiling 20 procent van de stemmen, daarmee zou ze in een keer de grootste partij worden. Op afstand volgen de PvdA, VVD, CDA en PVV.

Figuur 4.1: Stemintentie Provinciale Staten

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=479)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
BoerBurgerBeweging			20,2%	10	20,2%
PvdA	13,4%	6	11,7%	6	-1,7%
VVD	9,4%	4	9,2%	4	-0,2%
CDA	16,7%	8	7,5%	3	-9,1%
PVV	5,8%	3	6,8%	3	1,0%
SP	5,2%	2	5,5%	2	0,3%
GroenLinks	7,7%	3	5,5%	2	-2,2%
Forum voor Democratie	13,4%	6	5,4%	2	-8,1%
Partij voor de Dieren	3,2%	1	5,4%	2	2,1%
Fryske Nasjonale Partij	7,9%	4	5,1%	2	-2,9%
D66	4,1%	2	4,7%	2	0,6%
JA21			4,4%	2	4,4%
ChristenUnie	6,6%	3	4,3%	2	-2,3%
Provinciaal Belang Fryslân	1,8%	0	2,7%	1	0,9%
Belang van Nederland (BVNL)			0,8%		0,8%
SGP	1,1%	0	0,6%	0	-0,5%
50Plus	2,6%	1	0,2%	0	-2,3%
DENK	0,2%	0			-0,2%
Rest	1,0%				
Totaal	100%	43	100%	43	

Bron: I&O Research

4.2 Stemintentie naar kenmerken

De BBB doet het veel beter op het Friese platteland (26%) dan in de steden (4%). In de steden doen de PvdA, VVD, PvdD en GroenLinks het goed.

BBB scoort verder het best onder lager- en middelbaar opgeleiden. Zowel onder jong als oud is de BBB populair.

De PvdA scoort vrij goed onder ouderen. De VVD doet het ook iets beter onder ouderen dan jongeren, maar naar opleiding zijn de verschillen klein.

Figuur 4.2: Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding en leeftijd)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=479)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
BBB	20,2%	4%	26%	27%	22%	13%	19%	19%	22%
PvdA	11,7%	18%	9%	10%	12%	14%	9%	11%	16%
VVD	9,2%	13%	8%	11%	8%	10%	7%	9%	11%
CDA	7,5%	5%	7%	11%	6%	7%	3%	7%	12%
PVV	6,8%	3%	8%	10%	9%	2%	5%	10%	4%
SP	5,5%	3%	6%	6%	6%	5%	5%	8%	2%
GL	5,5%	10%	4%	2%	4%	10%	9%	5%	4%
FvD	5,4%	4%	5%	5%	8%	1%	4%	7%	4%
PvdD	5,4%	11%	4%	2%	6%	7%	9%	5%	2%
FNP	5,1%	4%	6%	4%	4%	8%	9%	3%	4%
D66	4,7%	9%	4%	0%	4%	10%	6%	4%	5%
JA21	4,4%	4%	3%	2%	5%	5%	7%	4%	3%
CU	4,3%	9%	3%	5%	2%	7%	3%	4%	6%
PBF	2,7%	3%	3%	3%	3%	2%	4%	1%	
BVNL	0,8%	0%	1%	0%	2%	0%	1%	1%	0%
SGP	0,6%	0%	1%	3%	0%	0%	0%	1%	1%
50Plus	0,2%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%

Bron: I&O Research

4.3 Stemmotieven

BBB

De BBB krijgt in deze peiling 20 procent van de stemmen. Op de vraag 'Wat maakt dat u (waarschijnlijk) gaat stemmen op BBB bij de Provinciale Statenverkiezingen?' worden antwoorden gegeven die zijn onder te verdelen in:

- Voor behoud van de boeren
- Tegenstem tegen 'Den Haag', geen vertrouwen (meer) in de gevestigde politiek
- De BBB spreekt de taal van de gewone man, nuchter, reëel

Behoud van het boeren bedrijvigheid in Friesland. En geen wolf hier

De anderen denken alleen maar richting randstad en den Haag. Noordelijke provincies bungelen er altijd maar bij."

Eerlijkheid, daadkracht en deze partij staat voor wat Nederland echt nodig heeft. Betrouwbaar, speelt geen poppenkast

Gruwelijke afkeer van de gevestigde partijen!

Hopen dat de politiek wakker geschud wordt en hopen op pragmatisch bestuur i.p.v. gekonkel en uitstelgedrag

Ik wil in ieder geval op een partij stemmen die 100% achter de boer en de visserij staat, want wat er nu allemaal aan de hand is kan gewoon niet. Stikstofprobleem...ja. Maatregelen die genomen worden...NEE Nuchtere en reële kijk op de zaken.

Ondanks dat er minder stikstof door de boeren geproduceerd moet worden krijgen de boeren geen enkel perspectief aangeboden en dat moet dus anders en daarom stem ik op de BBB.

Praktiese partij die de taal van de kiezer spreekt

Respect voor de mensen die er voor zorgen dat we elke dag eten op tafel hebben

Stem tegen huidige regeringspartijen

Tegen stem voor de huidige politiek die geen dingen klaar maakt.

Toegankelijk, slim, puur, vooruitstrevend, harde werkers, altijd aanwezig, laat zich niet intimideren of manipuleren, positief, vrolijk, aardig, intelligent, doortastend etc.

Zijn echte mensen.

PvdA

De PvdA zou 12 procent van de stemmen halen, meer dan GroenLinks in deze provincie (landelijk is het net andersom). Men stemt PvdA omdat:

- *Vanwege het sociale karakter, eerlijk delen*
- *Omdat ik een sterk links blok wil, tegen rechts stemmen*
- *Traditie, gewoonte, altijd al op gestemd.*

Combinatie met GL dat mogelijk het grootste kan worden

De partij die het best aansluit bij mijn opvattingen en waarvan ik al 45 jaar lid ben

Deze kwam uit de stemwijzer en bevestigd daarmee waarop ik al wilde stemmen

Deze partij ligt het dichtst bij mijn eigen visie. Echter, ik twijfel ook nog tussen GroenLinks en partij voor de dieren

Eerlijk delen

Gewoon van huis uit, traditioneel.

Ik ben geen overtuigd PvdA stemmer, maar weet ook geen beter alternatief

Infrastructuur, woningnood en armoede/ sociale voorzieningen

is de partij die mij van oudsher het meest aanspreekt.

Past momenteel het beste bij mijn provincie

Programma voor de natuur.

Punten uit de stemwijzer bekeken van alle partijen en een aantal partijen uitgesloten

Rechts tegenstemmen

Rood hart maar hangt een beetje van de fusie met GL af. Als dat door gaat haak ik af.

Sociaal, voor meer OV hier, meer huizen.

Sociale partij. Samen met GroenLinks: sociaal en groen. Is wat Ndl nodig heeft!"

VVD

Veel Friezen die op de VVD stemmen zeggen dat te doen omdat dat de partij is die het best bij hen past, omdat ze dat ook voor de TK doen. Vertrouwen, stabiliteit en de samenstelling van de Eerste kamer spelen daarnaast een rol.

Daar heb ik met de 2e Kamerverkiezingen ook op gestemd

Dit is voor mij de meest liberale partij

Eerste Kamer!

Gewoonte en weet niet op wie ik anders moet stemmen

Houding laatste jaar

Ik moet kiezen tussen D66 en VVD, laatste neig ik nu meer naar

Meeste vertrouwen.

Redelijk betrouwbaar en deskundige mensen.

Sluit het best aan bij mijn ideeën over te voeren beleid m.b.t. provincie en eerste kamer

Solide

Stabiel en gedegen bestuur

Vertrouwen in de partij

4.4 Issues

Natuur en milieu, klimaat en energie, normen en waarden, woningmarkt/betaalbare woningen en stikstof zijn de belangrijkste issues in Friesland. Dit wijkt niet sterk af van het Nederlands gemiddelde.

BBB-kiezers vinden stikstof, Natuur en milieu en normen en waarden het belangrijkste.

Figuur 4.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=479)

	Totaal NL	Totaal Friesland	VVD	PVV	PvdA	CDA	BBB
Natuur en milieu	41%	47%	29%	13%	45%	36%	58%
Klimaat en energie	46%	42%	30%	4%	52%	36%	41%
Normen en waarden	40%	42%	47%	45%	32%	57%	56%
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	41%	37%	34%	58%	30%	41%
Stikstof	34%	36%	19%	6%	20%	25%	75%
Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)	34%	34%	10%	27%	71%	27%	28%
Gezondheidszorg	30%	32%	52%	36%	37%	30%	26%
Immigratie en asiel	35%	31%	40%	80%	16%	13%	28%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	27%	56%	57%	25%	20%	20%
Economie	24%	22%	71%	20%	18%	21%	14%
Openbaar vervoer	17%	20%	27%	17%	25%	21%	11%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	17%	31%	4%	20%	11%	15%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	14%	24%	10%	16%	20%	18%
Cultuur en monumentenzorg	8%	7%	6%	3%	10%	6%	1%
(Snel)wegen	8%	5%	14%	9%	1%	11%	3%
Anders	6%	4%	3%	2%	3%	2%	3%

Bron: I&O Research

5 Gelderland

Aan het onderzoek deden 649 Gelderlanders mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de middelgrote partijen (rond 10% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 2,7 procentpunt; +/- 2 zetels. Voor de BBB (20%) is dat +/- 3,6 procentpunt, +/- 2 à 3 zetels.

5.1 Zetelpeiling

In Gelderland krijgt de BBB op dit moment volgens deze peiling 20 procent van de stemmen, daarmee zou ze in een keer de grootste partij worden. Op afstand volgen GroenLinks, VVD, JA21 en de PVV.

Figuur 5.1: Stemintentie Provinciale Staten

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=484)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
BoerBurgerBeweging			19,9%	12	19,9%
GroenLinks	10,8%	6	10,4%	6	-0,4%
VVD	14,0%	8	9,5%	6	-4,5%
PVV	6,1%	3	7,1%	4	1,0%
JA21			6,7%	4	6,7%
SGP	5,3%	3	6,0%	3	0,8%
D66	7,2%	4	5,9%	3	-1,3%
ChristenUnie	6,8%	4	5,9%	3	-0,8%
Partij voor de Dieren	4,5%	2	5,6%	3	1,1%
SP	5,8%	3	5,5%	3	-0,4%
PvdA	8,3%	5	5,3%	3	-3,0%
CDA	11,6%	7	3,7%	2	-7,8%
Volt			3,1%	1	3,1%
Lokale Partijen Gelderland	1,2%	0	1,8%	1	0,6%
50Plus	3,8%	2	1,6%	1	-2,2%
Forum voor Democratie	13,4%	8	1,5%	0	-11,9%
Belang van Nederland (BVNL)			0,4%	0	0,4%
ONS Gelderland			0,0%	0	0%
Rest	1,3%				
Totaal	100%	55	100%	55	

Bron: I&O Research

5.2 Stemintentie naar kenmerken

De BBB doet het beter op het Gelderse platteland (25%) dan in de stedelijke gebieden (13%), al doet de BBB ook in de steden mee om de eerste plaats.

In de steden doen GroenLinks, VVD en PVV het ook goed.

BBB scoort verder het best onder lager- en middelbaar opgeleiden. En beter onder kiezers van middelbare leeftijd dan jongeren of ouderen.

GroenLinks scoort vrij goed onder hoger opgeleiden en jongeren.

De VVD doet het beter onder ouderen dan jongeren, en middelbaar en hoger opgeleiden.

Figuur 5.2 Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding en leeftijd)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=484)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
BBB	19,9%	13%	25%	25%	20%	14%	16%	27%	15%
GL	10,4%	16%	6%	4%	8%	22%	16%	8%	8%
VVD	9,5%	10%	9%	4%	11%	12%	4%	11%	13%
PVV	7,1%	9%	6%	13%	7%	1%	9%	8%	4%
JA21	6,7%	5%	8%	9%	7%	4%	6%	5%	10%
SGP	6,0%	4%	8%	7%	7%	3%	7%	7%	3%
D66	5,9%	6%	5%	5%	5%	9%	7%	5%	6%
CU	5,9%	5%	6%	2%	6%	10%	7%	6%	4%
PvdD	5,6%	7%	4%	5%	6%	5%	7%	6%	4%
SP	5,5%	6%	5%	7%	6%	3%	2%	6%	7%
PvdA	5,3%	7%	4%	3%	5%	7%	6%	4%	6%
CDA	3,7%	1%	6%	7%	2%	3%	2%	2%	7%
Volt	3,1%	4%	2%	2%	3%	4%	4%	2%	3%
LPG	1,8%	2%	2%	4%	0%	2%	2%	0%	4%
50Plus	1,6%	1%	2%	2%	2%	0%	1%	1%	3%
FvD	1,5%	3%	0%	0%	3%	0%	3%	1%	0%
BVNL	0,4%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	1%

Bron: I&O Research

5.3 Stemmotieven

BBB

De BBB krijgt in deze peiling in Gelderland 20 procent van de stemmen. Op de vraag 'Wat maakt dat u (waarschijnlijk) gaat stemmen op BBB bij de Provinciale Statenverkiezingen?' worden antwoorden gegeven die zijn onder te verdelen in:

- Voor behoud van de boeren
- Tegenstem tegen 'Den Haag', geen vertrouwen (meer) in de gevestigde politiek
- Tegenstem tegen 'links'
- De BBB spreekt de taal van de gewone man, nuchter, reëel

Absoluut geen linkse partij. De huidige rechtse partijen zijn vrij extreem. Altijd VVD gestemd, maar nu twijfel. BBB vertrouwen in.

BBB houdt het simpel en voor behoud van het platte land en groene omgeving

Dat is de enige partij waar ik nog een beetje vertrouwen in heb

De boeren worden van hot naar her gesleept. Ieder jaar weer andere regels. Er moet perspectief voor de boeren komen.

De enige partij die de boeren wil redden in plaats te vernietigen

Duidelijke taal en maar hopen dat deze partij zich wel aan de beloftes houdt

Een keer niet op een gevestigde partij stemmen. Ik hoop dat zij wat beweging in de politiek veroorzaken.

Gezeur over stikstof

Goed alternatief op rechts en een partij die opkomt voor onze hardwerkende boeren.

Helder verkiezingsprogramma, komt op voor de boer, tuinder en burger op het platte. hopelijk krijgen ze meer zetels in de eerste kamer zodat ze meer stemrecht krijgen. De huidige politiek heeft er een grote chaos van gemaakt

Het wordt tijd dat er wat gaat veranderen in Nederland, ik denk dat BBB de enige partij is die goed tegengas geeft op de coalitie

Ik vind wel dat de veestapel drastisch moet worden ingekrompen. Maar de wijze waarop de boeren nu worden gedwongen na alle inzet en investeringen die ze al hebben gedaan is schandelijk.

Normaal denken, normaal doen, opkomen voor de boeren

Om D66 en GroenLinks niet de meerderheid te laten krijgen

Om dat de overheid er 1 grote bende van maakt

Om dat ik het gevoel heb dat zij bijna de enige is die geen onwaarheden vertelt.

Steun aan de boeren en bewoners van het platte land

GroenLinks

Voor de GroenLinks-kiezers speelt vooral:

- Klimaat en natuur
- Een tegenstem tegen de coalitie (rekening houden met samenstelling Eerste Kamer)

Belang van klimaat, natuur en openbaar vervoer

Een goed stikstof beleid

Een strategische stem (Eerste Kamer)

Er moet verandering komen (vooral in de eerste kamer!)

Het neoliberalisme / marktwerking heeft lang genoeg geduurd. De koers MOET linkser met meer visie waar we met Nederland naar toe willen.

Hopelijk kunnen ze iets betekenen voor de provincie

Ideologisch dichtstbij en zeker m.b.t. ruimtelijke vraagstukken wat in provinciaal beleid erg speelt

Ik moet me nog verder inlezen, maar ik kan me over het algemeen goed vinden in de standpunten en visie van GroenLinks. Twee stemwijzers die ik heb ingevuld kwamen ook op GroenLinks (of Partij van de Arbeid) uit.

Ik wil zoveel mogelijk tegen de gevestigde 4 partijcoalitie stemmen, want ik wil dat er iets verandert!!

Kieskompas en hoop op een linksere toekomst

Klimaat is voor mij issue nr1 en ik ben afgeknapt op D66, de partij waar ik normaliter op stem

Linkse stem in de kamer, om rechts een beetje te redden. Verder vind ik duurzaamheid erg belangrijk.

Meer links op provinciaal niveau, weg met de tirannie van de boeren!!

Meest overeenkomende standpunten en kandidaat waar ik me prettig bij voel

Natuur, klimaat, sociaal

Omdat ik achter GroenLinks sta, zij doen veel voor milieu en dier

Sta achter hun principes. D66 valt tegen.

Standpunt wat betreft stikstof

Strategische stem

Tegenwicht t.o.v. BBB en VVD

VVD

Kiezers die op de VVD stemmen zeggen dat te doen omdat ze dat gewend zijn, omdat ze er vertrouwen in hebben dat de VVD stabiliteit biedt en omdat men geen vertrouwen heeft in de alternatieven.

De landelijke partij standpunten.

Doe ik altijd

Doelen die de VVD nastreeft in de provincie. Twijfel overigens wel nog enigszins. Volt is een mogelijk alternatief.

Ee andere partijen staan mij niet aan

Een stabiele regering

Eigenlijk uit gewoonte, maar ben er nog niet helemaal uit

Enige echte liberale partij

Er zijn ook geen goede alternatieven

Gewoonte

Hun inzet in het verleden, hetwelk veel goeds voorspelt voor de toekomstige inzet.

Ik kies voor een grote brede stabiele partij met jarenlange ervaring

Ik vind het deze keer heel moeilijk om een goede keuze te maken maar ik heb al heel lang zo gestemd.

Ik wil dat de VVD de grootste partij wordt en stem dus strategisch, want de VVD verdient mijn stem niet.

Omdat ik rechts ben

Stabiele partij

Stem al jaren VVD omdat ik het heel goed heb in Nederland.

Stem als landelijk, niet op personen. Iedereen zou MOETEN stemmen.

Weinig vertrouwen in oppositiepartijen.

5.4 Issues

Klimaat en energie, Natuur en milieu, normen en waarden, stikstof en woningmarkt/betaalbare woningen zijn de belangrijkste issues in Gelderland. Dit wijkt niet sterk af van het Nederlands gemiddelde (al scoort stikstof hier iets hoger dan gemiddeld in Nederland).

BBB-kiezers vinden stikstof het belangrijkste, gevolgd door normen en waarden.

GroenLinks-kiezers gaan af op standpunten over klimaat en energie, natuur en milieu, stikstof en sociale voorzieningen / armoede(bestrijding).

Figuur 5.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=484)

	Totaal NL	Totaal Gld.	VVD	PVV	GL	JA21	BBB
Klimaat en energie	46%	46%	31%	14%	90%	19%	36%
Natuur en milieu	41%	45%	24%	13%	85%	8%	44%
Normen en waarden	40%	41%	37%	38%	28%	47%	42%
Stikstof	34%	40%	15%	26%	60%	38%	66%
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	40%	29%	51%	45%	44%	32%
Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)	34%	35%	10%	41%	51%	27%	19%
Immigratie en asiel	35%	34%	35%	85%	32%	83%	25%
Gezondheidszorg	30%	30%	23%	20%	33%	22%	24%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	23%	52%	21%	9%	44%	15%
Economie	24%	21%	58%	25%	0%	26%	18%
Openbaar vervoer	17%	17%	13%	6%	36%	14%	11%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	16%	16%	7%	21%	13%	23%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	12%	14%	5%	12%	6%	13%
(Snel)wegen	8%	9%	21%	0%	9%	6%	8%
Cultuur en monumentenzorg	8%	8%	5%	7%	12%	3%	8%
Anders	6%	9%	8%	9%	5%	13%	6%

Bron: I&O Research

6 Groningen

Aan het onderzoek deden 558 Groningers mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de middelgrote partijen (rond 10% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 2,8 procentpunt; +/- 2 zetels. Voor de BBB (19%) is dat +/- 3,8 procentpunt, +/- 3 zetels.

6.1 Zetelpeiling

In Groningen krijgt de BBB op dit moment volgens deze peiling 19 procent van de stemmen, daarmee zou ze in een keer de grootste partij worden.

Op afstand volgen GroenLinks, PvdA, SP en de VVD.

Figuur 6.1: Stemintentie Provinciale Staten
Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=450)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
BoerBurgerBeweging			19,4%	10	19,4%
GroenLinks	12,5%	6	10,9%	5	-1,6%
PvdA	12,0%	5	9,9%	5	-2,0%
SP	8,7%	4	8,1%	4	-0,6%
VVD	8,5%	4	7,7%	3	-0,7%
ChristenUnie	9,5%	4	5,7%	2	-3,7%
Partij voor de Dieren	4,1%	1	5,4%	2	1,3%
PVV	6,0%	2	5,0%	2	-0,9%
CDA	8,1%	3	4,4%	2	-3,7%
D66	6,6%	3	4,1%	2	-2,4%
Volt			4,0%	2	4,0%
Forum voor Democratie	10,2%	5	3,8%	1	-6,5%
Partij van het Noorden	4,1%	2	3,3%	1	-0,8%
Groninger Belang	7,3%	3	3,3%	1	-3,9%
SGP			2,1%	1	2,1%
JA21			1,2%	0	1,2%
Belang van Nederland (BVNL)			1,0%	0	1,0%
50Plus	2,2%	1	0,5%	0	-1,7%
Jezus Leeft			0,0%	0	0%
DENK	0,4%	0			-0,4%
Rest	1,8%	0			
Totaal	100%	43	100%	43	

Bron: I&O Research

6.2 Stemintentie naar kenmerken

De BBB doet het veel beter op het Groningse platteland (27%) dan in de stedelijke gebieden (7%). GroenLinks is de grootste partij in de steden, gevolgd door PvdA, PvdD, VVD en SP.

BBB scoort verder het best onder lager- en middelbaar opgeleiden. En beter onder kiezers van middelbare leeftijd dan jongeren of ouderen.

GroenLinks scoort goed onder hoger opgeleiden en jongeren. De VVD doet het ook goed onder hoger opgeleiden.

Figuur 6.2: Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding en leeftijd)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=450)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
BBB	19,4%	7%	27%	23%	28%	7%	13%	27%	16%
GL	10,9%	20%	5%	2%	9%	18%	22%	6%	6%
PvdA	9,9%	12%	9%	8%	10%	11%	8%	5%	20%
SP	8,1%	9%	8%	11%	7%	8%	8%	8%	9%
VVD	7,7%	9%	7%	4%	4%	15%	8%	7%	9%
CU	5,7%	4%	7%	4%	8%	4%	6%	5%	6%
PvdD	5,4%	10%	2%	4%	4%	8%	6%	6%	5%
PVV	5,0%	5%	5%	10%	5%	2%	3%	7%	5%
CDA	4,4%	2%	6%	8%	2%	5%	1%	5%	8%
D66	4,1%	7%	3%	2%	3%	7%	3%	5%	4%
Volt	4,0%	5%	3%	0%	2%	8%	11%	1%	1%
FvD	3,8%	2%	5%	10%	2%	2%	0%	8%	2%
PvhN	3,3%	2%	4%	2%	5%	2%	3%	3%	3%
GB	3,3%	2%	4%	6%	3%	2%	1%	4%	4%
SGP	2,1%	1%	3%	5%	2%	1%	5%	1%	1%
JA21	1,2%	2%	1%	0%	2%	1%	1%	1%	1%
BvNL	1,0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%
50Plus	0,5%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%

Bron: I&O Research

6.3 Stemmotieven

BBB

De BBB krijgt in deze peiling 19 procent van de stemmen. Op de vraag ‘Wat maakt dat u (waarschijnlijk) gaat stemmen op BBB bij de Provinciale Statenverkiezingen?’ worden antwoorden gegeven die zijn onder te verdelen in:

- Een tegenstem tegen de gevestigde politiek (vooral VVD)
- Tegen linkse partijen en D66
- Ik wil opkomen voor de boeren (ik woon tussen de boeren, dus...)
- Bij de BBB voel ik me thuis, partij zonder poespas, spreekt de taal van de gewone man

De VVD heeft het land al aardig naar de kloden geholpen, GroenLinks maakt autorijden onbetaalbaar, PvdA heult met GroenLinks, D66 heeft referendum afgeschaft, blijven een paar over en dan doet de BBB het heel aardig.

BBB spreekt mij het meest aan en ik heb een groot wantrouwen in de regeringspartijen en de linkse partijen
Dit is een partij zonder poespas en zeker geen selectief geheugen heeft. Daarom.
Dit moet gezien worden als een proteststem tegen de huidige regering.
Dominantie van de randstad doorbreken
Een nieuw geluid in onze provincie dan die linkse kliek die er nu zit. Maar het kan ook nog JA21 of PVV worden
Goed partijprogram, Duidelijke visie en heldere uitleg, Proteststem huidig beleid VVD en D66.
Ik woon tussen de boeren
is de enigste partij waar ik nog een beetje vertrouwen in hoop te hebben
Kan de grootste worden
Kom op voor de boeren, rol van de VVD. vind ik te zwak
Komt door Caroline, zij stelt de juiste vragen en weet wat er leeft onder de bevolking.
Op dit moment de enige die voor de gewone man is
Opkomen voor de boeren. Zorgen dat rechts groter wordt.
Praat de taal van de gewone burger (denk ik).
Tegenstem tegen de huidige leugenachtige kabinet die blijkbaar aan behoorlijk geheugenverlies lijdt o.l.v. een wel zeer zieke MP.
Tijd voor een fris(se) (be)wind

GroenLinks

Voor de GroenLinks-kiezers speelt mee:

- Klimaat en natuur
- Wil graag links blok (met de PvdA)
- Sociaal beleid
- Een tegenstem tegen BBB, rechts
- Rekening houdend met Eerste Kamer
- Gasproblematiek

Aanpakken van de klimaatproblemen en ongelijkheid met het oog op de toekomst
Groen en sociaal

Het (semi-)fuseren met de PvdA

Ik ben lid van GroenLinks. Hoewel ik twijfel tussen GL en de Partij voor de Dieren, gok ik toch dat Ik waarschijnlijk op GL uit zal komen als ik in het stembokje sta.

Ik heb ook landelijk op GroenLinks gestemd, en in de gemeente Groningen hebben zij goede plannen.

Ik stem in principe altijd GL tenzij er iets speciaals is zoals bv vorige Tweede Kamerverkiezing heb ik op D66 gestemd omdat ik hoopte op premier Kaag

Klimaat, sociale voorzieningen

Mijn prioriteit is bescherming van de natuur en dieren en mijn standpunten hierin komen het meeste overeen met die van GroenLinks.

Milieu, afhandeling aardbevingen in Groningen, tactisch

Milieubeleid

Samenvoeging met PvdA

Tegenhanger tegen de BBB partij

Tegenwicht rechts blok 1e kamer en partij die het dichtst bij mij staat

Zij zijn voor meer groengebieden in de provincie, kijken naar een groene oplossing vd boeren, tegen de gaswinning en de plaatsing van een kerncentrale (Deze mag nu wel eens gezellig bij onze westerburen gestald) in de Eemshaven en voor socialere oplossingen voor de maatschappij.

PvdA

Op de PvdA stemmen vooral ouderen en dat is ook te zien aan de motieven. Veel mensen zeggen er altijd al op te stemmen. Verder stemt men PvdA:

- Vanwege het sociale karakter, eerlijk delen, komt op voor de arbeiders
- Om ervoor te zorgen dat rechts geen meerderheid in de Eerste Kamer haalt

De hoop op en mogelijk het dichtste bij het idee van een samenleving of het minste veraf van een samenleving

Deels het programma voor de provincie, deels de invloed op de samenstelling van de 1e kamer.

Gewoonte

Goede plannen voor Groningen, sensibele, centrumlinkse oppositie na 12 jaar Rutte. Ook het feit dat ze bijdragen aan een sensibele, centrumlinkse oppositie in de Eerste Kamer speelt een rol.

Het meest sociale gezicht van alle partijen

Ik stem altijd PvdA

Is gewoon mijn partij

Linkse meerderheid in de eerste kamer

Linkse partij voor de arbeiders

Om er voor te zorgen dat er een meer of minder links georiënteerde meerderheid in de eerste kamer blijft. (zou evengoed SP of GroenLinks kunnen zijn)

Ondanks dat ik weinig vertrouwen heb wil ik wel in de linkerhoek blijven stemmen en hoop ik toch wel dat het goed gaat/moet komen

Puur strategisch, helaas

6.4 Issues

Klimaat en energie, normen en waarden, sociale voorzieningen en armoede, woningmarkt en natuur en milieu zijn de belangrijkste issues voor de Groningse kiezers

Dit wijkt enigszins af van het Nederlands gemiddelde: sociale voorzieningen en armoede staan hier in de top drie, dat is in de meeste andere provincies niet zo. Ook openbaar vervoer wordt (met 25%) vaker genoemd dan elders.

BBB-kiezers vinden normen en waarden het belangrijkste, gevolgd door stikstof.

GroenLinks-kiezers gaan af op standpunten over klimaat en energie, natuur en milieu en sociale voorzieningen / armoede(bestrijding).

PvdA- en SP-kiezers hechten (nog) meer dan andere kiezers groepen aan sociale voorzieningen / armoede(bestrijding), gezondheidszorg en woningen .

VVD-kiezers vinden vooral economie belangrijk.

Figuur 6.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=450)

	Totaal NL	Totaal Gron.	VVD	SP	PvdA	GL	BBB
Klimaat en energie	46%	48%	14%	36%	59%	92%	42%
Normen en waarden	40%	44%	26%	54%	37%	30%	60%
Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)	34%	41%	19%	79%	75%	46%	32%
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	41%	40%	76%	51%	26%	32%
Natuur en milieu	41%	39%	10%	11%	42%	79%	38%
Stikstof	34%	32%	16%	21%	22%	38%	51%
Gezondheidszorg	30%	31%	8%	49%	48%	28%	28%
Immigratie en asiel	35%	27%	33%	19%	17%	11%	26%
Openbaar vervoer	17%	25%	11%	18%	40%	30%	25%
Economie	24%	23%	61%	17%	14%	11%	16%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	21%	44%	14%	14%	5%	21%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	17%	17%	6%	19%	26%	17%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	12%	13%	12%	6%	9%	12%
Cultuur en monumentenzorg	8%	10%	5%	8%	17%	4%	5%
(Snel)wegen	8%	9%	36%	6%	2%	9%	4%
Anders	6%	9%	18%	15%	8%	1%	9%

Bron: I&O Research

7 Limburg

Aan het onderzoek deden 743 Limburgers mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de middelgrote partijen (rond 10% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 2,9 procentpunt; +/- 2 zetels. Voor de PVV (19%) is dat +/- 3,5 procentpunt, +/- 3 zetels.

7.1 Zetelpeiling

In Limburg krijgt de PVV op dit moment 19 procent van de stemmen en 10 zetels in de I&O-peiling. Daarmee zou de PVV de grootste partij in Limburg worden. Het CDA, in 2019 nog de grootste partij, zou maar liefst 6 zetels inleveren.

Op afstand volgen BBB (7 zetels), GroenLinks (5), VVD (5) en SP (4).

Figuur 7.1: Stemintentie Provinciale Staten

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=547)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
PVV	13,6%	7	18,7%	10	5,2%
BoerBurgerBeweging			12,4%	7	12,4%
GroenLinks	8,4%	4	10,1%	5	1,7%
VVD	10,2%	5	9,8%	5	-0,3%
SP	8,7%	4	8,7%	4	0,0%
D66	5,8%	3	6,4%	3	0,6%
CDA	18,7%	9	6,0%	3	-12,7%
PvdA	6,5%	3	5,8%	3	-0,7%
JA21			5,4%	3	5,4%
Forum voor Democratie	14,6%	7	5,2%	2	-9,3%
Partij voor de Dieren	3,8%	2	3,9%	2	0,1%
Lokaal-Limburg	4,1%	2	1,6%	0	-2,5%
50Plus	3,8%	1	1,5%	0	-2,2%
Belang van Nederland (BVNL)			1,2%	0	1,2%
Omzien!			1,0%	0	1,0%
ChristenUnie	1,1%	0	0,6%	0	-0,4%
AWP			0,6%	0	0,6%
Hart voor Vrijheid			0,4%	0	0,4%
Limburgse Senioren Partij			0,3%	0	0,3%
Jezus Leeft			0,1%	0	0,1%
DENK	1,0%	0			-1,0%
Totaal	100	47	100%	47	

Bron: I&O Research

7.2 Stemintentie naar kenmerken

De PVV in Limburg is populair onder middelbaar en lager opgeleiden, zowel op het platteland als in de stad, zowel onder jong, oud als middelbaar. .

De BBB doet het duidelijk beter op het platteland (18%) dan in de stedelijke gebieden (6%).

In de steden doen GroenLinks, D66 en VVD het relatief goed.

De VVD doet het iets beter onder ouderen en Limburgers van middelbare leeftijd dan onder jongeren, en iets beter onder hoger opgeleiden.

SP-kiezers zijn redelijk goed verdeeld over stad, platteland en leeftijdsgroepen (wel vaak 40+).

Figuur 7.2: Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding en leeftijd)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=547)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
PVV	18,7%	16%	21%	25%	25%	8%	19%	21%	15%
BBB	12,4%	6%	18%	17%	14%	7%	6%	16%	12%
GL	10,1%	13%	6%	3%	6%	19%	16%	8%	9%
VVD	9,8%	10%	10%	9%	8%	12%	5%	11%	12%
SP	8,7%	9%	9%	10%	11%	5%	4%	11%	9%
D66	6,4%	10%	3%	1%	2%	15%	15%	4%	3%
CDA	6,0%	4%	8%	10%	6%	4%	1%	4%	13%
PvdA	5,8%	7%	5%	5%	4%	8%	8%	4%	7%
JA21	5,4%	4%	6%	7%	5%	5%	4%	6%	5%
FvD	5,2%	7%	3%	4%	8%	3%	10%	6%	1%
PvdD	3,9%	6%	2%	2%	4%	6%	5%	3%	4%
LL	1,6%	1%	2%	2%	2%	1%	1%	1%	3%
50Plus	1,5%	2%	1%	1%	2%	1%	0%	1%	4%
BvNL	1,2%	2%	1%	2%	1%	1%	2%	0%	2%
Omzien!	1,0%	1%	1%	0%	1%	2%	0%	2%	1%
CU	0,6%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	1%	1%
AWP	0,6%	1%	0%	0%	0%	2%	3%	0%	0%
HvV	0,4%	0%	0%	1%	0%	1%	1%	0%	1%
LSP	0,3%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%
JL	0,1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%

Bron: I&O Research

7.3 Stemmotieven

PVV

PVV-kiezers willen met hun stem een tegenstem afgeven, vooral tegen het kabinet en de VVD. Ook hier heerst veel onvrede. Anders dan bij de BBB-kiezers wordt het thema immigratie en asiel vaak spontaan genoemd. Landbouw, boeren en stikstof komen minder voor.

Asiel- en stikstof crisis. Ook aanpak criminaliteit.

De eindeloze asiel instroom. En de arbeidsmigranten in te dammen. Nederland is gewoon te klein voor zoveel mensen. En er staan al jaren (eigen) mensen te wachten. Omdat ze geen vooruitzichten, hebben om een woonruimte te krijgen en zelfstandig te worden.

Er komen te veel asielzoekers naar Nederland en daarom stem ik PVV

Ik ben klaar met Nederlandse beleid. Na vele jaren van VVD stemmen is het genoeg geweest. Links stemmen was en is uit den boze. Nederland wordt kapot gemaakt, letterlijk. En hoofddader is Europa, de EU. Daar moet per direct mee gestopt worden. Het gelieg en bedrieg vanuit de zittende partijen kan echt niet meer. Ik ben ondernemer, en ik vraag me echt af waarom. Ik overweeg om ook met het handje open te gaan zitten, niets meer doen en ontvangen. Het hard werkende Nederlandse volk staat op de allerlaatste plaats momenteel. Genoeg geweest.

Ik wil in de 1e kamer de macht van Rutte beperken

Omdat andere partijen nalaten. M.n. CDA teleurgesteld als vml trouwe kiezer

omdat die opkomen voor de EIGEN bevolking en niet voor de gelukszoekers

Provinciale staten oninteressant, het gaat om de 1e kamer

Staat voor mij het meest bij de provincie en kan een belangrijke rol gaan spelen bij de toekomstige 1e kamer verkiezing.

Wordt tijd dat Nederlanders eerst aan bod komen

Zij luisteren naar de wensen van de mensen en komen op voor mensen zoals ik.

BBB

BBB-kiezers hebben de volgende soorten motivatie:

- Tegenstem / proteststem tegen VVD en regering, wantrouwen zittende partijen
- Opkomen voor de boeren, tegen het huidige stikstofbeleid, voor het platteland
- BBB biedt helder verhaal, is verfrissend, betrouwbaar

De bescherming v.h. platteland tegen de fabeltjes uit de steden. De onleefbaarheid waar de stedelingen heen willen.

De club die nu de dienst uitmaakt in Den Haag moet verdwijnen. Zeker D66.

Deze partij vind ik realistisch. Het is de hoogste tijd om dat vage zweverige idealistische gedoe van D66 en soortgelijken in de prullenbak te gooien. Ook vind ik het volstrekt idioot dat men het op de boeren mikt, zodat men kan gaan bouwen. Zonder boeren geen voedsel! Zelf kom ik uit het platteland, dat gezeik van die stadsmensen die nergens verstand van hebben ben ik echt zat.

Geen vertrouwen na al die misère de laatste jaren, Groningen toeslagen. geen vertrouwen meer deze regering. Een nieuwe wind moet komen.

Goeie en realistische partijleider, standpunten spreken mij aan

Ik heb het gevoel dat deze partij meer bezig is met hetgeen speelt bij de bevolking zonder door te slaan in extremisme zoals de FvD en Sylvana Simons

Ik vind dat Caroline van der Plas alles goed en duidelijk verwoordt en het programma van BBB bevalt me wel. Daarbij vind ik dat het huidige kabinet, met vooral Wiegels en Kaag, er een puinhoop van heeft gemaakt.

Immigratie beleid. Stikstof beleid. Caroline komt veel geloofwaardiger over dan dat nu erin zit

Komt voor mijn gevoel als 1 van de weinigen op voor de "normale" burger. De meeste andere partijen zijn vergeten waarvoor ze horen op te komen.

Omdat Caroline van der Plas als een van de weinigen de indruk wekt dat ze wel te vertrouwen is.

omdat dit de meest aangewezen partij is die Nederland weer op het goede spoor kan brengen.

Ze hebben een duidelijk verhaal. Gewoon Jip en Janneke taal.

7.4 Issues

Klimaat en energie, immigratie en asiel, woningmarkt / betaalbare woningen, normen en waarden en sociale voorzieningen en armoede(bestrijding) zijn de belangrijkste issues in Limburg.

Dit wijkt enigszins af van het Nederlands gemiddelde: immigratie en asiel wordt in Limburg duidelijk belangrijker gevonden dan in de meeste andere provincies.

Van de PVV-kiezers vindt maar liefst 94 procent immigratie en asiel een belangrijk issue. Ook JA21-kiezers vinden dit belangrijk: 89% (niet in de tabel).

BBB-kiezers vinden natuur en milieu en stikstof de belangrijkste issues, gevolgd door normen en waarden.

GroenLinks-kiezers gaan af op standpunten over klimaat en energie, natuur en milieu, stikstof en sociale voorzieningen / armoede(bestrijding).

Voor SP-kiezers zijn gezondheidszorg, sociale voorzieningen en woningen het belangrijkste.

VVD-kiezers noemen economie en veiligheid het vaakst.

Figuur 7.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=547)

	Totaal NL	Totaal Limburg	VVD	PVV	GL	SP	BBB
Klimaat en energie	46%	43%	37%	17%	76%	35%	26%
Immigratie en asiel	35%	43%	46%	94%	31%	17%	37%
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	42%	30%	41%	52%	66%	39%
Normen en waarden	40%	40%	42%	50%	24%	50%	43%
Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)	34%	38%	4%	43%	52%	70%	30%
Natuur en milieu	41%	36%	16%	12%	71%	26%	61%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	36%	50%	61%	13%	34%	22%
Stikstof	34%	35%	7%	24%	60%	10%	55%
Gezondheidszorg	30%	33%	29%	36%	23%	72%	24%
Economie	24%	24%	57%	21%	8%	22%	14%
Openbaar vervoer	17%	15%	5%	10%	38%	17%	11%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	12%	8%	3%	28%	9%	18%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	11%	11%	8%	16%	12%	15%
Cultuur en monumentenzorg	8%	9%	12%	13%	9%	14%	3%
(Snel)wegen	8%	6%	12%	9%	8%	2%	1%
Anders	6%	5%	12%	1%	1%	7%	3%

Bron: I&O Research

8 Noord-Brabant

Aan het onderzoek deden 650 Noord-Brabanders mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de grotere partijen (rond 12% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 3,1 procentpunt; +/- 2 zetels.

8.1 Zetelpeiling

Volgens deze peiling zal de strijd om de eerste plaats in Noord-Brabant gaan tussen de VVD (12,5% en 8 zetels) en BBB (nieuw met 12,4% en 7 zetels). In feite (statistisch gezien) gaan deze twee partijen gelijk op. VVD levert iets in, FvD en CDA verliezen fors.

Na VVD en BBB volgen PVV (van 4 naar 6 zetels) en GroenLinks (stabiel op 5 zetels), daarna een aantal partijen met 4 zetels (SP, PvdA, PvdD).

Figuur 8.1: Stemintentie Provinciale Staten

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=450)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
VVD	16,2%	10	12,5%	8	-3,7%
BoerBurgerBeweging			12,4%	7	12,4%
PVV	7,6%	4	9,9%	6	2,2%
GroenLinks	8,7%	5	9,0%	5	0,4%
PvdA	6,4%	3	7,7%	4	1,3%
Partij voor de Dieren	3,7%	2	6,8%	4	3,1%
SP	9,2%	5	6,6%	4	-2,6%
CDA	13,3%	8	6,2%	3	-7,1%
D66	8,8%	5	5,9%	3	-2,9%
JA21			5,5%	3	5,5%
Forum voor Democratie	14,5%	9	3,7%	2	-10,8%
Volt			3,6%	2	3,6%
Lokaal Brabant			3,2%	2	0,7%
ChristenUnie-SGP	1,9%	1	2,7%	1	0,7%
50Plus	4,1%	2	1,9%	1	-2,2%
Belang van Nederland (BVNL)			1,1%	0	1,1%
Alliantie			0,7%	0	0,7%
Ouderen Appèl-Hart voor Brabant			0,3%	0	0,3%
AWP			0,2%	0	0,2%
Hart voor Vrijheid			0,1%	0	0,1%
Jezus Leeft			0,0%	0	0,0%
Rest	3,1%				-3,1%
Totaal	100%	55	100%	55	

Bron: I&O Research

8.2 Stemintentie naar kenmerken

De VVD doet het in Noord-Brabant zowel op het platteland als in de stad goed. Ook naar opleiding en leeftijd zijn de verschillen klein, al scoren de liberalen iets beter onder kiezers van middelbare leeftijd dan onder jongeren en ouderen.

De BBB doet het beter op het platteland (16%) dan in de stedelijke gebieden (9%). De partij van Caroline van der Plas is met name populair onder lager opgeleiden en mensen tussen 40 en 65 jaar.

GroenLinks doet het goed onder jongere, hoger opgeleiden in de stedelijke gebieden.

De PVV is populair onder middelbaar en lager opgeleiden, vooral in de stad.

Figuur 8.2: Stemintentie Provinciale Staten

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=450)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
VVD	13%	12%	13%	11%	14%	12%	11%	16%	9%
BBB	12%	9%	16%	17%	12%	9%	6%	18%	11%
PVV	10%	13%	7%	16%	12%	4%	8%	14%	7%
GL	9%	12%	7%	5%	7%	14%	13%	5%	9%
PvdA	8%	8%	7%	7%	7%	9%	2%	9%	11%
SP	7%	8%	5%	7%	5%	8%	5%	7%	8%
PvdD	7%	8%	6%	4%	7%	8%	10%	6%	4%
D66	6%	5%	7%	3%	3%	11%	5%	6%	8%
CDA	6%	6%	7%	11%	6%	3%	4%	4%	12%
JA21	5%	4%	7%	5%	6%	5%	7%	4%	6%
FvD	4%	5%	3%	1%	5%	4%	7%	4%	0%
Volt	4%	4%	3%	2%	3%	5%	8%	2%	1%
CU-SGP	3%	0%	5%	1%	4%	3%	5%	1%	3%
LB	3%	3%	3%	4%	4%	2%	4%	2%	4%
50Plus	2%	2%	2%	2%	2%	2%	0%	1%	5%
BvNL	1%	1%	1%	1%	2%	0%	2%	1%	0%
Alliantie	1%	0%	1%	0%	0%	2%	1%	0%	0%

Bron: I&O Research

8.3 Stemmotieven

VVD

VVD-kiezers zijn weinig concreet in hun motivatie om op deze partij te stemmen. Het komt vaak neer op: handhaaf de status quo, 'ze doen het goed en ik wil dat het zo doorgaat.' Verder wordt genoemd dat het een liberale partij is, dat Mark Rutte het goed doet en sommige mensen zeggen dat het al dan niet halen van een meerderheid in de Eerste Kamer meeweegt.

Ben zelf lid van de VVD

Beste keuze in onze situatie.

Doe ik altijd

Doen het goed en wil dat het zo doorgaat

Ik stem daar al langer op en geef Rutte nog een kans

Ik wil niet dat links de macht krijgt in de tweede kamer.

Kieswijzer gedaan, derde partij. Twee andere zijn lokale partijen. Maar stem telt ook voor 1e kamer

Liberalisme en zorgen dat ze in 1e kamer de grootste wordt

liberalisme, goede mensen

Totaal geen vertrouwen in alle andere partijen

BBB

BBB-kiezers zijn veel concreter in hun overwegingen. Hier worden de volgende soorten motivatie gegeven:

- Tegenstem / proteststem tegen VVD en regering, wanvertrouwen zittende partijen
- Opkomen voor de boeren, tegen het huidige stikstofbeleid
- BBB biedt helder verhaal, is verfrissend, betrouwbaar

Dan maak ik het meeste kans dat de VVD NIET meer de meeste stemmen krijgt, maar een andere partij hun van de troon kan stoten

die hebben iedere stem echt nodig en worden zo onder druk gezet met allerlei onduidelijke beslissingen.

Fris geluid, zolang als het duurt

Helder verhaal

Het is belangrijk dat er een oplossing komt voor de boeren, met het huidige kabinet gaat dit niet

Ik ben tegen het huidige stikstofbeleid.

Ik vind dat de partijvoorzitter, van der plas, duidelijk is in haar antwoorden.

Ik vind de huidige regeringspartijen niet goed. Verder vind ik dat er een afstand is tussen plattenland en de randstad, verder vind ik dat de stikstofcrisis te veel op de boeren wordt afgeschoven.

Ik wil niet meer op de regeringspartijen stemmen. Dit lijkt me wel een sympathieke partij.

Komt betrouwbaar over en het wordt tijd dat er een frisse wind gaat waaien in de politiek

Onvrede wat de boeren wordt aangedaan

Signaal aan de huidige regering t.a.v. stikstofbeleid.

Tegen stikstofbeleid kabinet.

Tegengeluid m.b.t. huidige beleid

Totaal geen vertrouwen meer in de zittende partijen.

Zowel als protest tegen de Haagse Coalitie, als hun meer reële standpunten.

PVV

PVV-kiezers zijn ook gemotiveerd om tegen het kabinet en de VVD te stemmen. Ook hier heerst veel onvrede. Anders dan bij de BBB-kiezers wordt het thema immigratie en asiel vaak spontaan genoemd. Landbouw, boeren en stikstof komen minder voor.

Alles om Rutte en Kaag weg te krijgen

Anders gaat het land helemaal naar de klote

Deze partij staat voor de punten die ik belangrijk vind en tegen het falende beleid van 12 jaar Rutte.

Het wordt weer tijd dat de regie in eigen hand genomen wordt en niet wordt weggegeven aan de EU

Ik ben tegen het stikstofbeleid, immigratiebeleid van deze regering en wil dat ze via de eerste kamer en de provincie er geen enkele wet meer doorkrijgen en uiteindelijk opstappen zodat er nieuwe verkiezingen komen en we van het juk van D66 af zijn

Immigratie beperkingen

Omdat onder het huidige beleid, het alleen maar bergafwaarts gaat met Nederland. Niets wordt afgewerkt

Tegengaan immigratie

Voor Nederland

GroenLinks

Voor de GroenLinks-kiezers speelt vooral:

- Klimaat en natuur
- Een tegenstem tegen de coalitie (rekening houden met samenstelling Eerste Kamer)
- Stimulans van de linkse samenwerking (GL en PvdA)

Daar stem ik doorgaans op, en ik denk dat hun standpunten ook voor de Provinciale Statenverkiezing mij het meest aanspreken

De minst slechte keuze denk ik. Ik weet het eigenlijk gewoon niet meer, maar ik vind dat er wel een wat linksere wind mag gaan waaien.

De stikstof ellende, de te intensieve veeteelt en de waterkwaliteit in Brabant

Ga zeker niet voor de regeringspartijen en vind GroenLinks een goed alternatief

Ik weet het nog niet zeker, maar ik wil eigenlijk dat GL en PvdA gaan fuseren. Vanwege de gesprekken van de laatste tijd wil ik mijn support aantonen door op GL te stemmen (ik heb meer affiniteit met GL dan met PvdA)

Momenteel vind ik klimaat en het linkse tegengeluid belangrijk!

Omdat ik hoop dat ze de samenwerking aangaan met de PvdA. ze staan voor burgers en natuur

Samenwerking met PvdA, links beleid

Stem altijd op GroenLinks vanwege inhoudelijke overeenkomst met standpunten, vooral o.b.v. ruimtelijke indeling en duurzaamheid

Water...natuur...klimaat...groot belang niet alleen voor boeren!

8.4 Issues

Woningmarkt / betaalbare woningen, natuur en milieu, klimaat en energie en normen en waarden zijn de belangrijkste issues in Noord-Brabant. Dit wijkt nauwelijks af van het Nederlands gemiddelde. Wel zien we veiligheid en criminaliteit in de provincie in de top vijf (met 34%), wat in de meeste andere provincies niet het geval is.

VVD-kiezers vinden economie het belangrijkste, maar noemen ook veiligheid relatief vaak.

BBB-kiezers vinden de stikstof-discussie het belangrijkste, gevolgd door normen en waarden en natuur en milieu.

Van de PVV-kiezers vindt maar liefst 81 procent immigratie en asiel een belangrijk issue, maar ook het bestrijden van criminaliteit motiveert ze om op de PVV te stemmen.

GroenLinks-kiezers noemen vooral natuur en milieu en klimaat en energie, gevolgd door stikstof en sociale voorzieningen / armoede(bestrijding).

Figuur 8.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=450)

	Totaal NL	Totaal Brabant	VVD	PVV	GL	BBB
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	42%	30%	40%	57%	35%
Natuur en milieu	41%	41%	10%	13%	86%	38%
Klimaat en energie	46%	41%	20%	15%	85%	35%
Normen en waarden	40%	38%	36%	40%	34%	41%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	34%	42%	63%	12%	31%
Immigratie en asiel	35%	33%	32%	81%	18%	31%
Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)	34%	32%	14%	36%	51%	21%
Stikstof	34%	31%	12%	16%	55%	57%
Gezondheidszorg	30%	30%	23%	26%	22%	31%
Economie	24%	27%	53%	21%	7%	17%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	18%	13%	8%	21%	28%
Openbaar vervoer (Snel)wegen	17%	14%	11%	11%	20%	4%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	8%	9%	8%	16%	7%	3%
Cultuur en monumentenzorg	10%	9%	9%	4%	1%	11%
Anders	8%	6%	0%	5%	3%	2%
	6%	3%	3%	1%	0%	7%

Bron: I&O Research

9 Noord-Holland

Aan het onderzoek deden 796 Noord-Hollanders mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de grotere partijen (rond 12% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 2,7 procentpunt; +/- 2 zetels.

9.1 Zetelpeiling

In Noord-Holland strijden VVD, BBB, GroenLinks, PvdA en de PvdD om de eerste plaats.

De VVD verliezen lijkt een zetel te verliezen ten opzichte van 2019, en staat nu op acht virtuele zetels. Daarna volgen vier partijen met virtueel zes zetels: BBB, GroenLinks, PvdA en Partij voor de Dieren.

In vergelijking met 2019 verliezen drie partijen virtueel drie zetels: GroenLinks (van 9 naar 6), FvD (van 9 naar 3) en CDA (van 4 naar 1). BBB, JA21 en Volt slagen erin als nieuwkomers samen circa een kwart van de stemmen te trekken.

Figuur 9.1: Stemintentie Provinciale Staten

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=608)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Verschil
	%	zetels	%	zetels	
VVD	14,5%	9	12,5%	8	-2,0%
BBB			10,5%	6	10,5%
GroenLinks	15,3%	9	10,1%	6	-5,1%
PvdA	9,8%	6	9,4%	6	-0,4%
Partij voor de Dieren	6,1%	3	9,2%	6	3,1%
JA21			7,6%	4	7,6%
D66	9,9%	6	7,3%	4	-2,7%
Forum voor Democratie	15,3%	9	6,1%	3	-9,2%
PVV	5,6%	3	5,8%	3	0,2%
Volt			5,6%	3	5,6%
SP	5,0%	3	3,9%	2	-1,1%
DENK	2,4%	1	3,3%	2	0,9%
CDA	6,8%	4	2,6%	1	-4,2%
ChristenUnie	3,1%	1	2,3%	1	-0,8%
50Plus	2,8%	1	1,1%	0	-1,7%
Onafhankelijke Politiek-NH			0,8%	0	0,8%
AWP			0,8%	0	0,8%
Piratenpartij			0,7%	0	0,7%
Belang van Nederland (BVNL)			0,3%	0	0,3%
Jezus Leeft			0,2%	0	0,2%
Rest	3,4%				
Totaal	100%	55	100%	55	

Bron: I&O Research

9.2 Stemintentie naar kenmerken

In de Noord-Hollandse stedelijke gebieden ontlopen GroenLinks, VVD, PvdA en PvdD elkaar nauwelijks. Buiten de stad zijn BBB en VVD het meest populair.

BBB slaagt er ook in een groot deel van de lage en middelbaar opgeleide kiezers te trekken terwijl GroenLinks en VVD in de smaak vallen bij hoog opgeleide Noord-Hollanders.

GroenLinks is bij uitstek de partij voor jongvolwassenen. In de leeftijdscategorie 40 tot 64 ontlopen VVD en BBB elkaar nauwelijks. PvdA is het meest populair onder 65-plussers.

Figuur 9.2: Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding, leeftijd)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=608)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
VVD	12%	12%	14%	7%	12%	15%	10%	15%	10%
BBB	11%	7%	17%	21%	14%	4%	3%	16%	11%
GL	10%	13%	4%	3%	6%	16%	17%	5%	8%
PvdA	9%	11%	7%	7%	10%	10%	4%	10%	16%
PvdD	9%	10%	7%	5%	6%	13%	14%	9%	3%
JA21	8%	6%	11%	10%	13%	3%	1%	10%	13%
D66	7%	8%	6%	4%	3%	12%	7%	7%	9%
PVV	6%	5%	8%	14%	9%	1%	7%	6%	4%
FvD	6%	5%	8%	4%	11%	3%	11%	3%	4%
Volt	6%	7%	3%	2%	3%	9%	10%	3%	3%
SP	4%	3%	5%	6%	4%	3%	0%	5%	8%
CDA	3%	1%	5%	4%	3%	2%	2%	3%	3%
DENK	3%	4%	2%	4%	2%	4%	7%	2%	0%
CU	2%	3%	2%	4%	0%	3%	2%	2%	3%
50Plus	1%	1%	2%	1%	2%	1%	2%	0%	2%
OP-NH	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%
AWP	1%	1%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	0%
PP	1%	1%	0%	2%	0%	1%	1%	1%	0%
BVNL	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	1%	0%

9.3 Stemmotieven

VVD-kiezers geven de volgende motivaties bij hun stemkeuze:

- Steun voor regeringsbeleid
- (Liberaal) gedachtegoed
- Uit gewoonte

“Ik stem altijd VVD en vind ondanks alle kritiek dat de VVD het toch voor mij goed doet.”

“Ik ben nog steeds tevreden met het beleid.”

“Vertrouwd. Hebben ons in moeilijke tijden toch voorspoed gebracht.”

“Stem altijd vvd.”

Kiezers van **BBB** noemen:

- Opkomen voor boeren
- Duidelijke taal
- Tegen de regering

“Hopelijk gaat deze partij wat gezond boeren verstand in de stikstof gekte brengen.”

“Een heldere reële blik op alle problemen kan geen kwaad. Veranderen moet maar wel gedoseerd.”

“Onduidelijkheid van alle partijen.....niemand komt zijn beloftes na...veel te veel partijen.”

“Boeren verbouwen ons eten, belangrijk voor ons allemaal. Zij worden nu teveel gedwarsboomd door de grote partijen.”

“Ik ben de VVD zat.”

Redenen die worden genoemd om op **GroenLinks** te stemmen zijn:

- Links tegengeluid
- Groene politiek
- Breder ideologie

“Belangrijk om een groot links blok te maken”

“Hun visies tov het klimaat”

“Klimaat crisis aanpak en sterk links blok”

“Sluit het beste aan bij mijn ideeën.”

PvdA'ers noemen:

- Sociaal beleid
- Samenwerking met GroenLinks
- Uit gewoonte

“De sociale en progressieve uitgangspunten”

“Aandacht voor wonen, en groen. Samen met Groen Links”

“Ik stem bijna altijd PvdA, bij alle verkiezingen”

“Van oudsher een PvdA stemmer. Uitstapjes naar andere partijen zijn minder goed bevallen.”

Voor kiezers die voornemens zijn **PvdD** te stemmen gelden de volgende argumenten.

- Aandacht voor dieren en natuur
- Ambitieuze klimaat- en stikstofdoelen

“Deze partij stelt de mens gelijk aan de dieren. Goede behandeling voor beide.”

“De natuur en het milieu hebben het heel hard nodig”

“Tegenwicht voor de BBB”

“Hun standpunten op de thema's die ik het belangrijkste vind op dit moment (natuur, stikstof)”

9.4 Issues

De belangrijke onderwerpen in Noord-Holland wijken nauwelijks af van het Nederlands gemiddelde. “Klimaat en energie” en “Woningmarkt/betaalbare huren” worden het meest genoemd als belangrijk onderwerp voor de stemkeuze.

VVD’ers vinden “Economie” en “Veiligheid/tegengaan criminaliteit” relatief belangrijk. Bij BBB-kiezers is stikstof het meest belangrijk, terwijl kiezers van GroenLinks en PvdD ‘groene onderwerpen’ aanvinken zoals “Klimaat en energie” en “Natuur en milieu”. Ook kiezers van PvdA doen dat geregeld, daarnaast vinden zij “Sociale voorzieningen/armoede(bestrijding)” belangrijk. Voor het electoraat van JA21 is “Immigratie en asiel” veruit het meest belangrijk.

Figuur 9.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=608)

	Totaal NL	Totaal FR	VVD	BBB	GL	PvdD	PvdA	JA21
Klimaat en energie	46%	50%	28%	31%	79%	81%	71%	34%
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	49%	47%	36%	44%	38%	62%	49%
Natuur en milieu	41%	44%	12%	37%	76%	94%	58%	10%
Stikstof	34%	37%	10%	70%	38%	48%	30%	45%
Immigratie en asiel	35%	37%	35%	34%	12%	10%	29%	87%
Normen en waarden	40%	34%	35%	43%	14%	29%	24%	33%
Sociale voorzieningen/ armoede(bestrijding)	34%	32%	8%	22%	41%	27%	66%	12%
Economie	24%	27%	53%	16%	4%	4%	16%	39%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	26%	52%	16%	2%	6%	13%	47%
Gezondheidszorg	30%	25%	25%	17%	8%	11%	30%	23%
Openbaar vervoer	17%	19%	7%	6%	23%	28%	33%	8%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	19%	25%	13%	11%	29%	20%	13%
Cultuur en monumentenzorg	8%	11%	6%	4%	11%	15%	19%	3%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	10%	10%	5%	7%	12%	16%	3%
(Snel)wegen	8%	10%	25%	3%	2%	2%	5%	9%

Bron: I&O Research

10 Overijssel

Aan het onderzoek deden 724 Overijsselaren mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de middelgrote partijen (rond 10% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 2,5 procentpunt; +/- 2 zetels. Voor de BBB (23%) is dat +/- 3,5 procentpunt, +/- 2 zetels.

10.1 Zetelpeiling

BBB lijkt veruit de grootste partij te worden in Overijssel. De partij maakt kans om een kwart van de stemmen binnen te halen. CDA (van 9 naar 4 zetels) en FvD (van 6 naar 2 zetels) verliezen de meeste zetels. Alleen de Partij voor de Dieren staat op winst (afgezien van nieuwkomers BBB, Volt en JA21).

Figuur 10.1: Stemintentie Provinciale Staten

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=571)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
BBB			23,1%	12	23,1%
VVD	12,9%	6	9,6%	5	-3,3%
GroenLinks	9,5%	5	8,3%	4	-1,2%
CDA	17,1%	9	7,9%	4	-9,2%
PVV	7,2%	3	6,7%	3	-0,5%
PvdA	8,5%	4	6,7%	3	-1,8%
ChristenUnie	8,3%	4	5,6%	3	-2,7%
D66	5,8%	3	5,5%	2	-0,3%
JA21			5,2%	2	5,2%
Volt			4,3%	2	4,3%
Partij voor de Dieren	3,0%	1	4,0%	2	1,0%
SP	5,9%	3	3,8%	2	-2,1%
Forum voor Democratie	13,3%	6	3,7%	2	-9,5%
SGP	3,9%	2	3,5%	1	-0,4%
Samen Lokaal Twente			0,9%	0	0,9%
Belang van Nederland (BVNL)			0,9%	0	0,9%
Alliantie			0,2%	0	0,2%
50Plus	3,4%	1	0,1%	0	-3,3%
Rest	1,3%				
Totaal	100%	47	100%	47	

Bron: I&O Research

10.2 Stemintentie naar kenmerken

BBB is veruit de grootste in de plattelandsgebieden in Overijssel, maar ook in stedelijke gebieden is BBB populair. Dat laatste geldt ook voor GroenLinks. Opnieuw zien we dat BBB vooral kiezers trekt met een lage of middelbare opleiding, maar ook hoog opgeleiden zijn vaak voornemens op BBB te stemmen.

Als we kijken naar leeftijd zien we eenzelfde beeld: BBB is veruit de grootste onder 40-plussers, maar weet ook jongvolwassen kiezers te trekken.

Figuur 10.2: Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding, leeftijd)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=571)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
BBB	23%	16%	29%	23%	32%	13%	13%	29%	23%
VVD	10%	11%	9%	13%	6%	12%	10%	8%	13%
CDA	8%	3%	11%	9%	6%	10%	9%	5%	13%
GL	8%	14%	4%	5%	6%	14%	12%	8%	5%
PVV	7%	4%	9%	9%	11%	0%	7%	8%	4%
PvdA	7%	8%	6%	8%	3%	10%	5%	5%	11%
CU	6%	5%	6%	4%	5%	7%	3%	6%	8%
D66	5%	8%	3%	3%	2%	11%	4%	7%	4%
JA21	5%	6%	5%	8%	4%	5%	8%	4%	4%
SP	4%	6%	2%	3%	5%	3%	2%	4%	5%
FvD	4%	4%	4%	4%	5%	2%	1%	6%	4%
PvdD	4%	7%	2%	2%	4%	5%	7%	3%	1%
Volt	4%	7%	2%	2%	3%	7%	10%	2%	1%
SGP	3%	0%	6%	5%	4%	1%	5%	4%	2%
BVNL	1%	0%	1%	1%	1%	0%	2%	0%	1%
SLT	1%	0%	2%	0%	2%	0%	1%	1%	1%
Alliantie	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%

10.3 Stemmotieven

In Overijssel lijkt het erop dat **BBB** veruit de grootste wordt. De motivaties van deze kiezers zijn als volgt:

- Ideeën omtrent stikstof en landbouw
- Komt op voor platteland
- Caroline van der Plas
- Betrouwbaar en no-nonsens
- Tegen huidige regering

“Aandacht voor de boeren en burgers in de regio.”

“Komt op voor de boeren. Goed standpunt tov stikstof”

“Caroline van der Plas, er staat iemand.”

“Goede standpunten. Sympathieke leider.”

“Dat is de enige partij, waarbij ik nog een heel klein beetje het gevoel heb dat deze oprecht in de politiek staat. De overige partijen en dat zijn vooral de partijen die nu aan de macht zijn, dat zijn mensen die alleen maar voor het eigen gewin op de pluche zitten. Ik kan voor deze partijen als VVD, D66, PVDA, Groen Links echt, maar dan echt geen respect meer opbrengen. Deze hebben de laatste jaren voor het "normale" Nederlandse volk veel te weinig betekend.”

“Duidelijke politieke taal, komt echt op voor de burger, niet alleen de boeren. Geen vriendjespolitiek”

“Hun gezonde boerenverstand, normale manier van praten, respectvol naar een ander en met gevoel voor anderen.”

“Huidige regeringspartijen wegstemmen.”

“Lijkt me een betrouwbare partij die opkomt voor de provincie en normale man. Haalbare belofes. Tegelijk ook een tegenstem tegen huidige coalitie.”

10.4 Issues

Stikstof is in Overijssel een belangrijker onderwerp tijdens deze verkiezingen dan het Nederlands gemiddelde. Vooral kiezers van BBB vinden dit belangrijk bij hun stemkeuze. VVD'ers zijn meer bezig met de economie. Onder kiezers van CDA is het onderwerp “Woningmarkt/betaalbare huren” erg belangrijk. Dat geldt ook voor PvdA-kiezers al vinken zij nog iets vaker “Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)” aan. GroenLinks-kiezers houden zich bezig met klimaat en natuur. “Immigratie en asiel” is erg belangrijk voor kiezers van de PVV.

Figuur 10.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=571)

	Totaal NL	Totaal OV	BBB	VVD	CDA	GL	PVV	PvdA
Klimaat en energie	41%	45%	33%	32%	39%	90%	41%	43%
Woningmarkt / betaalbare woningen	46%	45%	36%	46%	64%	46%	54%	65%
Stikstof	34%	42%	70%	12%	32%	61%	12%	34%
Natuur en milieu	41%	41%	39%	10%	41%	84%	12%	59%
Normen en waarden	40%	41%	46%	27%	50%	28%	54%	20%
Immigratie en asiel	35%	33%	33%	13%	22%	34%	100%	22%
Gezondheidszorg	30%	31%	29%	18%	33%	23%	46%	52%
Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)	34%	31%	26%	4%	23%	42%	52%	69%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	23%	15%	39%	36%	6%	49%	11%
Economie	24%	21%	17%	64%	26%	6%	19%	6%
Openbaar vervoer	17%	18%	13%	4%	30%	36%	15%	24%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	16%	21%	13%	17%	23%	3%	27%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	11%	12%	5%	14%	11%	10%	11%
Cultuur en monumentenzorg	8%	8%	5%	6%	9%	24%	9%	10%
(Snel)wegen	8%	7%	7%	15%	9%	3%	0%	4%

11 Utrecht

Aan het onderzoek deden 760 Utrechters mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de grotere partijen (rond 12% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 2,7 procentpunt; +/- 2 zetels.

11.1 Zetelpeiling

Utrecht is de enige provincie waar GroenLinks aan kop gaat in de peiling. In deze peiling komt GroenLinks uit op acht zetels, een evenaring van het zetelaantal van vier jaar geleden. Forum voor Democratie komt op dit moment tekort voor een zetel waarmee de partij van Thierry Baudet zes zetels kan verliezen ten opzichte van 2019. Ook VVD (van 8 naar 6) en CDA (van 5 naar 2) staan op duidelijk verlies.

Nieuwkomers BBB en JA21 zijn in zwang: beide partijen maken kans op vijf zetels.

Figuur 11.1: Stemintentie Provinciale Staten
Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=598)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
GroenLinks	16,1%	8	14,3%	8	-1,7%
D66	9,5%	5	11,1%	6	1,7%
VVD	15,3%	8	11,0%	6	-4,3%
JA21			9,1%	5	9,1%
BBB			8,7%	5	8,7%
PVV	4,9%	2	6,8%	3	1,9%
PvdA	7,3%	4	6,5%	3	-0,8%
Partij voor de Dieren	4,7%	2	6,4%	3	1,7%
ChristenUnie	7,3%	4	5,7%	3	-1,6%
CDA	9,9%	5	5,2%	2	-4,7%
Volt			4,3%	2	4,3%
SGP	3,5%	1	3,9%	2	0,4%
SP	3,9%	2	2,7%	1	-1,2%
Forum voor Democratie	11,6%	6	1,6%	0	-10,0%
50Plus	2,9%	1	1,0%	0	-1,8%
Zwarte Piet is Zwart			0,5%	0	0,5%
DENK	2,1%	1	0,4%	0	-1,7%
Belang van Nederland (BVNL)			0,4%	0	0,4%
U26 Gemeenten			0,2%	0	0,2%
Rest	1,0%				-1,0%
Totaal	100%	49	100%	49	

Bron: I&O Research

11.2 Stemintentie naar kenmerken

GroenLinks is vooral populair in stedelijke gebieden in Utrecht (18% in de steden zou GL kiezen). Ook D66 scoort daar goed. BBB en VVD slagen er beter in om kiezers uit niet-stedelijke gebieden te trekken.

BBB is ook vaak de voorkeurspartij voor lager opgeleiden. GroenLinks en D66 trekken veel hoogopgeleiden en jongvolwassenen.

Figuur 11.2: Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding en leeftijd)
Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=598)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
GL	14%	18%	8%	6%	8%	20%	21%	10%	11%
VVD	11%	9%	15%	17%	8%	11%	6%	15%	13%
D66	11%	13%	7%	1%	7%	16%	14%	8%	12%
JA21	9%	9%	10%	8%	11%	8%	6%	10%	12%
BBB	9%	5%	16%	23%	11%	3%	4%	13%	8%
PVV	7%	7%	6%	13%	11%	3%	8%	5%	8%
PvdA	7%	8%	5%	4%	4%	9%	7%	5%	8%
PvdD	6%	8%	4%	3%	3%	9%	9%	6%	3%
CU	6%	4%	8%	2%	7%	6%	5%	6%	6%
CDA	5%	4%	8%	5%	9%	3%	2%	6%	9%
Volt	4%	5%	3%	3%	4%	5%	7%	3%	2%
SGP	4%	3%	6%	2%	8%	2%	6%	4%	1%
SP	3%	3%	2%	7%	3%	1%	1%	4%	4%
FvD	2%	2%	0%	6%	0%	1%	2%	2%	0%
50Plus	1%	1%	1%	2%	2%	0%	0%	1%	2%
DENK	0%	0%	1%	0%	1%	0%	1%	0%	0%
BvNL	0%	1%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	1%
U26	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%
ZPIZ	0%	0%	1%	0%	0%	1%	1%	0%	0%

Bron: I&O Research

11.3 Stemmotieven

GroenLinks ligt op koers om de grootste te worden in Utrecht. Kun kiezers geven meestal de volgende redenen voor hun stem:

- Klimaatbeleid
- Natuurbehoud

“Aandacht voor klimaat”

“Een gezonder klimaat is het belangrijkste punt voor mij. Deze partij vertegenwoordigt dat het beste.”

“Tijd voor de natuur! Het programma staat me aan”

“Partij waar ik het meest mee eens ben, plus belang van groen in Utrecht (geen kap van Amelisweerd)”

Kiezers van **D66** noemen het volgende:

- Brede ideologie
- Standpunten omtrent milieu en stikstof

“Ik deel veel standpunten en het algemene gedachtegoed”

“Meeste overeenkomsten met mijn idealen”

“Standpunten voor milieu en sociale voorzieningen”

“Volgens de kieswijzer komen de standpunten van D66 grotendeels overeen met die van mij, o.a. over stikstof.”

Het electoraat van de **VVD** noemt de volgende punten:

- Steun voor regeringsbeleid
- Uit gewoonte
- (Liberale) ideeën

“Blijft bij hun standpunt, ondanks alle kritiek. vooral Rutte krijgt veel voor zijn kiezen daarom nu ook VVD met deze verkiezing”

“Trouw aan een vaste partij, steun voor positie VVD/Coalitie in de 1e kamer, tevreden over beleid.”

“Ik stem altijd VVD, kan me vinden in hun standpunten”

“Ik sta achter hun programma”

“Ben liberaal en heb meeste vertrouwen”

11.4 Issues

In Utrecht spelen ‘groene’ onderwerpen zoals “klimaat en energie” en “natuur en milieu” iets sterker dan in de rest van Nederland. Voor kiezers van GroenLinks en D66 zijn beide onderwerpen erg belangrijk, terwijl VVD’ers meer waarde hechten aan de economie. BBB-kiezers noemen relatief vaak stikstof, terwijl immigratie en asiel een duidelijk JA21-onderwerp is.

Figuur 11.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=598)

	Totaal NL	Totaal UT	GL	D66	VVD	BBB	JA21
Klimaat en energie	46%	53%	86%	78%	29%	33%	29%
Natuur en milieu	41%	47%	86%	76%	18%	37%	12%
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	45%	50%	41%	48%	37%	43%
Normen en waarden	40%	41%	31%	29%	35%	38%	46%
Immigratie en asiel	35%	35%	26%	14%	30%	23%	81%
Stikstof	34%	31%	50%	29%	11%	46%	21%
Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)	34%	31%	45%	15%	5%	33%	14%
Gezondheidszorg	30%	24%	16%	18%	22%	20%	25%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	22%	5%	12%	34%	18%	38%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	22%	27%	28%	16%	27%	15%
Openbaar vervoer	17%	19%	42%	16%	8%	6%	16%
Economie	24%	18%	6%	8%	60%	8%	16%
(Snel)wegen	8%	10%	15%	7%	16%	1%	4%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	9%	9%	9%	4%	20%	12%
Cultuur en monumentenzorg	8%	8%	19%	22%	1%	0%	6%

Bron: I&O Research

12 Zeeland

Aan het onderzoek deden 611 Zeeuwen mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de grotere partijen (rond 12% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 3,2 procentpunt; +/- 2 zetels.

12.1 Zetelpeiling

Vier partijen maken kans om de grootste te worden in Zeeland: SGP, BBB, de lijstverbinding tussen PvdA en GroenLinks, en VVD. CDA (van 7 naar 2) en FvD (van 5 naar 1) staan op duidelijk verlies.

Figuur 12.1: Stemintentie Provinciale Staten
Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=456)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
SGP	12,1%	5	13,0%	6	0,9%
BBB			12,6%	6	12,6%
PvdA/GL	14,2%	6	12,2%	5	-2,0%
VVD	10,3%	4	11,8%	5	1,6%
PVV	6,2%	2	7,4%	3	1,2%
CDA	16,3%	7	6,0%	2	-10,2%
ChristenUnie	5,2%	2	5,8%	2	0,6%
D66	3,8%	1	5,4%	2	1,7%
Partij voor de Dieren	3,5%	1	5,3%	2	1,8%
SP	4,8%	2	5,2%	2	0,4%
JA21			5,0%	2	5,0%
Partij voor Zeeland	6,2%	2	4,0%	1	-2,2%
Forum voor Democratie	11,8%	5	2,1%	1	-9,7%
Belang van Nederland			2,0%	0	2,0%
50Plus	5,1%	2	1,6%	0	-3,5%
AWP			0,4%	0	0,4%
Rest	0,5%				
Totaal	100%	39	100%	39	

Bron: I&O Research

12.2 Stemintentie naar kenmerken

PvdA/GL en VVD slagen er het best in om Zeeuwen uit stedelijke gebieden te trekken, terwijl SGP en BBB beter scoren buiten de stad. Lager opgeleide Zeeuwen zijn relatief vaak voornemens te stemmen op BBB, VVD of PVV terwijl PvdA/GL geliefd is onder hoger opgeleiden.

SGP is vooral de partij van de jonge Zeeuw, terwijl ouderen relatief vaak opteren voor PvdA/GL.

Figuur 12.2: Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding en leeftijd)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=456)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
SGP	13%	2%	16%	7%	16%	13%	31%	8%	7%
BBB	13%	13%	14%	16%	13%	9%	9%	15%	12%
VVD	12%	16%	9%	14%	12%	11%	6%	15%	12%
PvdA/GL	12%	18%	11%	4%	8%	24%	10%	9%	18%
PVV	7%	6%	5%	13%	8%	2%	8%	8%	6%
CDA	6%	7%	7%	9%	4%	7%	5%	3%	11%
CU	6%	7%	7%	3%	4%	9%	8%	6%	4%
D66	5%	9%	5%	2%	5%	8%	4%	4%	9%
SP	5%	1%	7%	8%	6%	3%	0%	7%	6%
PvdD	5%	6%	5%	3%	6%	6%	7%	7%	2%
JA21	5%	1%	6%	6%	5%	5%	2%	6%	6%
PvZ	4%	5%	4%	11%	3%	1%	5%	4%	3%
FvD	2%	5%	0%	0%	4%	1%	0%	4%	1%
50Plus	2%	0%	2%	1%	3%	0%	0%	1%	3%
BVNL	2%	4%	1%	0%	4%	1%	3%	3%	0%

12.3 Stemmotieven

SGP-kiezers noemen de volgende zaken:

- Christelijke politiek
- Betrouwbaarheid
- Normen en waarden

“De eerlijkheid en godsdienst van deze partij”

“Deze partij komt op voor mijn levensovertuiging en mijn waarden en normen.”

“Een principiële partij, die mijn verwachtingen niet beschaamd.”

“Omdat de SGP haar normen en waarden ontleent aan de Bijbel. Dit is voor mij belangrijker dan allerlei economische vragen.”

Veelgenoemde onderwerpen voor BBB-kiezers zijn:

- Steun voor boeren
- Duidelijke taal

- Tegenstem tegen andere partijen

“Het absurde stikstof beleid en het afbraakbeleid tegen boeren en vissers in het algemeen.”

“Die partij komt op voor het platteland.”

“Duidelijke standpunten, geen "draai" partij”

“Klaar met de VVD-CDA-PVDA-enz.”

Kiezers die lijken te gaan opteren voor **PvdA/GroenLinks** noemen de volgende zaken:

- Samenwerking
- “Groene” onderwerpen
- Tegengaan sociale ongelijkheid
- Meer linkse invloed op regeringsbeleid

“Samenwerking geeft progressieve politiek een duidelijke stem.”

“Wil zorgen voor sterke inbreng van wat Rutte de linkse wolk is gaan noemen.”

“Standpunten t.a.v. milieu, duurzaamheid, woningbouwbeleid en rechtvaardig sociaal beleid.”

“Klimaat verandering en sociale thema, s kunnen door deze partij beter aangepakt worden.”

“Het sociale karakter van de PvdA, de solidariteit met mensen die het minder hebben.”

VVD-kiezers noemen vaak de volgende thema's als reden om op VVD te stemmen:

- Stabiliteit
- Goed regeringsbeleid
- Gebrek aan alternatieven

“Het is een lastige. Ondanks alle problemen van de laatste tijd heb ik nog steeds het meeste vertrouwen in de VVD”

“Ik vind dat ze het niet verkeerd doen”

“Ik zie geen alternatief waar je beschaafd 'rechts' kunt stemmen”

“tevreden met de partij.”

12.4 Issues

In Zeeland is het issue “Normen en waarden” het meest aangevinkt als belangrijk onderwerp bij de stemkeuze. Negen op tien SGP-kiezers kiezen dit. Onder BBB-kiezers speelt stikstof meer, terwijl kiezers van de linkse lijstverbinding vier onderwerpen ongeveer even vaak aanvinken: “Klimaat en energie”, “Natuur en milieu”, “Woningmarkt/betaalbare woningen” en “Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)”. Voor VVD’ers zijn veiligheid en de economie het meest belangrijk.

Figuur 12.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=456)

	Totaal NL	Totaal ZE	SGP	BBB	PvdA/GL	VVD
Normen en waarden	40%	46%	86%	29%	28%	27%
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	40%	34%	22%	66%	34%
Klimaat en energie	46%	38%	24%	22%	75%	25%
Gezondheidszorg	30%	37%	48%	30%	43%	23%
Natuur en milieu	41%	36%	37%	30%	67%	21%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	34%	30%	24%	11%	49%
Sociale voorzieningen en armoede(bestrijding)	34%	31%	15%	16%	64%	6%
Immigratie en asiel	35%	29%	14%	37%	21%	34%
Stikstof	34%	26%	18%	52%	42%	6%
Economie	24%	25%	14%	23%	17%	49%
Openbaar vervoer	17%	24%	18%	22%	26%	22%
Indeling ruimte / infrastructuur	17%	16%	16%	31%	22%	10%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	12%	7%	15%	11%	18%
Cultuur en monumentenzorg	8%	9%	10%	0%	18%	0%
(Snel)wegen	8%	8%	6%	4%	3%	7%

Bron: I&O Research

13 Zuid-Holland

Aan het onderzoek deden 815 Zuid-Hollanders mee. De steekproef is gewogen op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 en is daarmee op die punten representatief voor de provincie. Bij de zetelpeiling moet bij de grotere partijen (rond 12% score) worden uitgegaan van een foutmarge van +/- 2,7 procentpunt; +/- 2 zetels.

13.1 Zetelpeiling

Forum voor Democratie werd in 2019 de grootste partij in Zuid-Holland. De partij haalde destijds elf zetels. Daar lijkt na 15 maart weinig van over te blijven. Momenteel peilt FvD op 1 zetel. Ook VVD verliest duidelijk en zakt van 10 naar 7.

BBB (6 zetels), JA21 (5 zetels) en PVV (van 4 naar 6) lijken hiervan te profiteren. Ondanks het verlies kan VVD nog altijd de grootste te worden, maar dat geldt ook voor BBB, PVV en ook GroenLinks, D66 en PvdA maken daar nog kans op.

Figuur 13.1: Stemintentie Provinciale Staten

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=608)

Partij	PS19		Peiling mrt'23		Vershil
	%	zetels	%	zetels	%
VVD	15,7%	10	11,6%	7	-4,1%
BBB			10,7%	6	10,7%
PVV	7,0%	4	10,2%	6	3,2%
GroenLinks	9,1%	5	9,4%	5	0,3%
D66	8,5%	5	8,2%	5	-0,3%
PvdA	7,8%	4	8,0%	4	0,1%
JA21			6,8%	4	6,8%
Partij voor de Dieren	4,4%	2	6,4%	4	2,1%
CDA	7,7%	4	4,8%	3	-2,9%
Volt			4,8%	2	4,8%
SP	4,1%	2	4,7%	2	0,6%
SGP	3,9%	2	3,8%	2	-0,1%
ChristenUnie	5,6%	3	3,6%	2	-1,9%
Forum voor Democratie	17,4%	11	2,1%	1	-15,4%
DENK	2,7%	1	2,0%	1	-0,8%
50Plus	4,5%	2	1,9%	1	-2,5%
Belang van Nederland (BVNL)			0,6%	0	0,6%
GOUD			0,4%	0	0,4%
Rest	1,6%	0			
Totaal	100%	55	100%	55	

Bron: I&O Research

13.2 Stemintentie naar kenmerken

BBB slaagt er ook in om op het Zuid-Hollandse platteland de meeste kiezers achter zich te krijgen. In de stad maken PVV, VVD en GroenLinks de dienst uit.

Lager opgeleide kiezers lijken in grote mate te kiezen voor rechts-conservatieve partijen. BBB (23%), PVV (16%), JA21 (15%) slagen er gezamenlijk in ruim de helft (54%) van deze groep te trekken. Onder hoogopgeleide kiezers GroenLinks, VVD en D66 vooral populair.

Jongvolwassenen kiezen in minstens tien procent van de gevallen voor PVV, GroenLinks, D66 of VVD. Zuid-Hollanders van 40 en ouder opteren vaak voor BBB en VVD.

Figuur 13.2: Stemintentie Provinciale Staten (naar stedelijkheid, opleiding en leeftijd)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=608)

Partij	Totaal	Stedelijkheid		Opleiding			Leeftijd		
		Stedelijk	Platteland	Laag	Midden	Hoog	18-39	40-64	65+
VVD	12%	11%	15%	5%	13%	13%	10%	13%	13%
BBB	11%	7%	21%	23%	12%	4%	3%	14%	16%
PVV	10%	12%	4%	16%	14%	4%	12%	10%	8%
GL	9%	11%	4%	2%	8%	14%	12%	9%	5%
D66	8%	9%	6%	4%	6%	12%	11%	6%	7%
PvdA	8%	8%	7%	8%	7%	9%	7%	8%	9%
JA21	7%	5%	12%	15%	6%	4%	5%	9%	6%
PvdD	6%	7%	4%	3%	4%	10%	9%	6%	3%
CDA	5%	6%	2%	8%	3%	5%	2%	3%	11%
SP	5%	4%	7%	4%	6%	4%	4%	5%	6%
Volt	5%	6%	2%	3%	3%	8%	8%	3%	3%
CU	4%	3%	6%	4%	3%	4%	3%	3%	6%
SGP	4%	3%	6%	2%	6%	2%	7%	3%	1%
FvD	2%	2%	2%	0%	3%	2%	3%	2%	1%
DENK	2%	3%	0%	0%	3%	2%	3%	2%	1%
50Plus	2%	2%	1%	2%	3%	1%	0%	3%	4%
BVNL	1%	1%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	0%
GOUD	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	1%
Totaal									

Bron: I&O Research

13.3 Stemmotieven

Kiezers die voornemens zijn VVD te gaan stemmen motiveren hun keuze met de volgende argumenten:

- Stabiel bestuur
- Stem altijd op VVD

“Hoop dat Rutte nog even door kan gaan en dus de grootste partij blijft. Kunnen nu geen kabinetscrisis hebben. Wachten op 2e kamer verkiezingen.”

“Ik kies voor stabiliteit.”

“Ik denk dat deze partij relatief stabiel is en kan zorgen voor lange termijn politiek. Er liggen zoveel lastige vraagstukken die de komende jaren opgelost moeten worden.”

“Stem ik altijd op.”

BBB-kiezers noemen het volgende:

- Komt op voor boeren
- Caroline van der Plas
- Stem voor het platteland
- Duidelijke taal

“Ik stem op BBB omdat ik achter de boeren sta en ik de elitaire links liberale grachtengordel politiek weg wil hebben. De woke ideologie moet zo snel mogelijk de kop ingedrukt worden.”

“De nuchtere houding van C. Van der Plas”

“Leefbaarheid platteland”

“Goed voor het milieu en de boeren. Maar is ook heel direct en praat niet iedereen naar de mond”

Bij **PVV**-kiezers komen de volgende motivaties naar voren:

- Tegen de regering
- Komt op voor de Nederlandse bevolking
- Tegen immigratie

“Tegengeluid laten horen vind ik nodig”

“Klaar met immigratie en criminaliteit!”

“Een totale afkeer van de in dit kabinet gevestigde partijen.”

“Komt op voor Nederland en de Nederlanders.”

Kiezers die van plan zijn **GroenLinks** te stemmen noemen:

- Klimaatverandering
- Idealisme

“Algemene idealen van GroenLinks”

“Klimaatstandpunt”

“Milieubewust en links, dus sociaal”

“Meer oog voor groen en duurzaamheid”

13.4 Issues

In Zuid-Holland spelen soortgelijke issues als in de rest van Nederland. “Klimaat en energie” en “Woningmarkt/betaalbare woningen” worden door bijna de helft aangevinkt. Het eerstgenoemde onderwerp speelt vooral bij kiezers van BBB en GroenLinks, al denken beide kiezersgroepen anders over de materie. Voor VVD-kiezers is de economie belangrijk, evenals veiligheid. PVV-kiezers noemen vooral “Immigratie en asiel”.

Figuur 13.3: Welke van onderstaande onderwerpen spelen een belangrijke rol bij uw keuze voor uw voorkeurspartij bij de Provinciale Statenverkiezingen?

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=608)

	Totaal NL	Totaal ZH	VVD	BBB	PVV	GL
Klimaat en energie	46%	49%	28%	60%	18%	74%
Woningmarkt / betaalbare woningen	45%	49%	38%	32%	66%	43%
Normen en waarden	40%	41%	38%	49%	46%	27%
Natuur en milieu	41%	38%	15%	43%	8%	74%
Immigratie en asiel	35%	37%	31%	30%	86%	29%
Sociale voorzieningen /armoede(bestrijding)	34%	35%	4%	30%	37%	48%
Gezondheidszorg	30%	32%	20%	23%	43%	32%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	28%	31%	53%	14%	60%	10%
Stikstof	34%	29%	11%	56%	21%	32%
Economie	24%	26%	62%	16%	19%	15%
Openbaar vervoer	17%	18%	4%	8%	5%	35%
Indeling ruimte/ infrastructuur	17%	17%	21%	25%	6%	15%
Toezicht op gemeenten en waterschappen	10%	8%	6%	10%	4%	10%
(Snel)wegen	8%	6%	12%	5%	4%	5%
Cultuur en monumentenzorg	8%	6%	1%	3%	5%	9%

Bron: I&O Research